

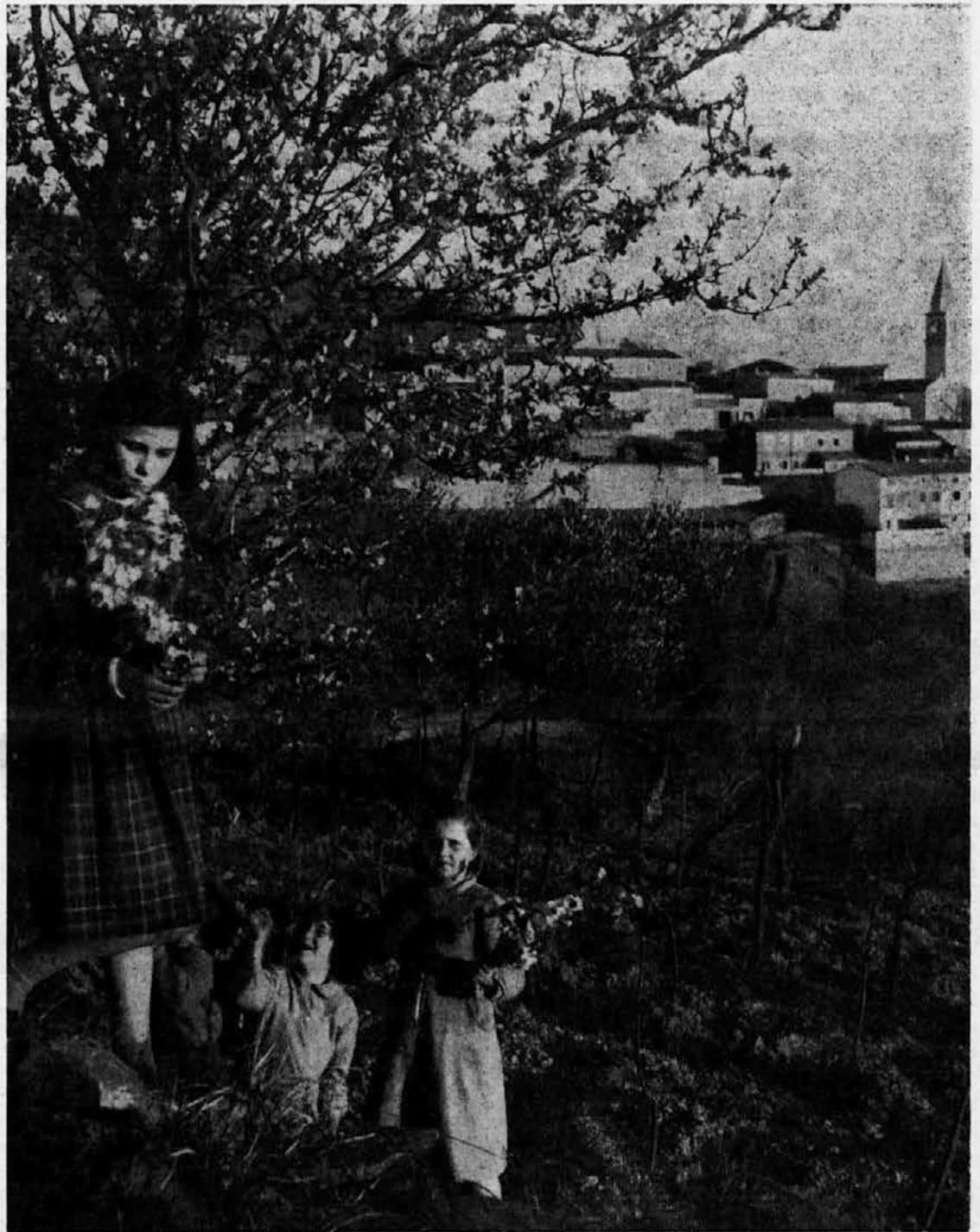
V NASA VERA V VSTAJENJE

Čudovito je prebirati evangelije, ki nam poročajo o trpljenju, smrti in vstajenju Jezusa Kristusa; to je čudovito zdravilno berilo zlasti za sodobnega človeka, ki se le prerad vdaja pesimizmu in ne vidi več nobenega nadnaravnega smisla v trpljenju. In takih je med nami morda večina, čeprav se imamo za kristjane.

Dan za dnem naletimo med svojimi prijatelji in znanci na ljudi, ki so polni razočaranja in celo obupa nad življenjem, in pri mnogih to ni poza, ampak resnično občutje. In morda smo tudi mi sami takšni, polni tesnobe in nezaupanja v življenje, bojimo se bodočnosti, ker smo izgubili upanje, da bi nam prinesla uresničenje naših želja, ter se krčevito oprijemamo tistega, kar smo že dosegli, ker nam pomeni simbol življenjskega uspeha, zlasti materialnih dobrin. Mnogo bolj smo obrnjeni v preteklost kakor v bodočnost, mnogo bolj verujemo v smrt kakor v življenje in vstajenje, čeprav se pretvarjamo, kot da je obratno. Vsak hip lahko srečamo koga, ki toži nad svojimi živci, ker ga je izčrpal lov za uspehom ali za užitki, čeprav jim daje drugačne, bolj konvencionalne nazive, in koliko je takih, ki se pritožujejo, da ne vidijo več nobenega ideala v svojem življenju. Vse se jim zdi jalovo, pusto, obsojeno na propad.

Vsi taki pesimisti, vsi taki obupanci nad življenjem in razočaranci nad ideali, mi vsi, bi morali večkrat v težkih in tudi svetlejših trenutkih življenja seči po evangelijih in si prebrati poglavja o Kristusovem trpljenju in vstajenju. Kako poživljajoče in vzpodbudno vplivajo na nas. Za današnjega človeka z njegovim pozitivističnim in materialističnim mišljenjem so še posebno smiselni in aktualni. Tistemu, ki se žene samo za uspehom v življenju in za tostranskimi dobrinami, razodenejo, da so še višje dobrine; uživača spomnijo, da tudi njega čaka smrt; tistega, ki se sprašuje o smislu življenja, opozarjajo, da ima vsako človeško življenje svoj nadnaravni namen in da je neminljivo ter se bo nadaljevalo onkraj groba; trpljenju dajejo smisel in pomen; omahljivcem razodenejo najvišji življenjski ideal: ljubiti ljudi in žrtvovati se zanje ter si z ljubeznijo zagotoviti večno življenje. In predvsem nam evangeliji povedo, da smrt ni nekaj dokončnega, ampak samo prehod v večno življenje. Za smrtjo pride Vstajenje.

Kako tolažilno zveni ta beseda kristjanu in kako privlačna mora biti tudi za tistega, ki ne veruje: večna skušnjava v njegovi

POMLAD V TRZASKEM BREGU

foto M. Magajna

neveri, večna muka in hkrati večno upanje, čeprav si tega ne upa ali noče priznati niti v svoji najgloblji notranjosti. Za kristjana ni nikdar nič nekaj dokončnega, niti smrt in toliko manj padci, razočaranja, zmotne in občutki, ki se nas včasih polotijo, češ zdaj smo na koncu, ne moremo več, vse je zaman in brez smisla. Ne, v luči evangelijev o Jezusovem trpljenju in vstajenju se nam zazdi ves naš pesimizem smešen, nesmiseln in nerazumen, kot kuhanje otrok, če jim kaj ni pogodu. Kristjan ve, moral bi vedeti, da lahko spet vstane po vsakem padcu, da se lahko z božjo milostjo in pomočjo očisti vsakega blata, s katerim se je umazal v življenju, in da je smrt samo nekaj relativnega, kar bi ne smelo zasenčiti vsega našega življenja in mu pomeniti konec vse-

ga, saj nas čaka onkraj smrti vstajenje in novo življenje.

Govoričijo o filozofijah in svetovnih nazorih optimizma. Toda kaj je bolj optimističnega kakor krščanstvo, ki je nauk, je razodeta resnica o vstajenju od mrtvih in večnem življenju.

In kadar nas bo spet prevzemal obup, kadar bomo spet v dvomih o smislu svojega življenja, sezimo po evangelijih in vrnili nam bodo vero v življenje. In to ne velja le za posameznike, ampak tudi za skupnost. Tudi za narode.

In le v evangelijskem pojmovanju trpljenja, smrti in vstajenja bomo lahko občutili resnično življenjsko veselje ter uživali z vsem srcem tudi lepote tostranskega življenja, katerih simbol je ravno pomlad.

De Gaulle navezuje stike z nevezanimi državami

Francoski predsednik Charles De Gaulle se je pred dnevi vrnil z uradnega obiska v Mehiki in na francoskih Antiljah. Njegova pot v Mehiko je vzbudila veliko pozornost, ker je pomenila prvi pomembnejši francoski stik z državo, ki pripada tako imenovanemu »tretjemu svetu« in hkrati prvi stik z državo latinske Amerike.

Zanimivo je, da je bil De Gaulle v Mehiki deležen nadvse slovesnega in izredno navdušenega sprejema tako s strani državnikov kot s strani ljudstva. Karkoli si lahko misljimo o njegovi politiki, je treba priznati, da je De Gaulle ena najbolj markantnih osebnosti našega časa. Politični opazovalci poudarjajo, da je bilo to njegovo potovanje le nekakšen uvod v vrsto uradnih obiskov, ki jih bo jeseni naredil po državah Latinske Amerike. Med temi obiski bodo seveda obravnavali gospodarska in trgovinska vprašanja, vendar je razumljivo, da bodo prišli v razpravo tudi

mednarodni politični problemi. Že po zadnjem obisku v Mehiki pa lahko rečemo, da je francoska vlada pričela pripisovati veliko važnost stikom z nevezanimi državami, med katere bo skušala čedalje bolj razširiti svoj vpliv. Tudi v tem si torej De Gaulle prizadeva, da bi se razlikoval od ostalih zahodnjakov, kar predstavlja vsekakor novost v mednarodnem političnem dogajanju.

—0—

DAVEK NA NOVE AVTOMOBILE

Poslanska zbornica še ni potrdila zakonskih odlokov o povišanju cene bencinu, o davku na nakup novih avtomobilov ter športnih motornih čolnov ter o preureditvi davkov na dividende. Doslej so za te odloke dale ugodno mnenje le pristojne komisije. Predvideva pa se, da bo vprašanje rešeno kmalu po velikonočnih počitnicah, to je v prvi polovici aprila. Kot v senatu, bodo tudi v poslanski zbornici glasovali za nove zakone le člani sredinsko-levičarskih vladnih strank. Od povišanja cene bencina in od davka na avtomobile bo država predvidoma imela 150 milijard dohodkov.

Ker od razprave v poslanski zbornici ni pričakovati nobenih sprememb, bo davek na nakup novih avtomobilov naslednji: **Fiat:** 500 — 27.580 lir; 600 — 40.895 lir; 1100 — 73.510 lir; 1300 — 88.410 lir; 1500 — 94.535 lir; 2300 — 165.130 lir. **Alfa Romeo:** Giulietta — 93.355 lir; Giulia T. I. — 114.155 lir; 2600 — 235.380 lir. **Lancia:** Fulvia — 93.730 lir; Flavia 1500 — 135.780 lir; Flavia 1800 — 149.690 lir; Flaminia — 287.455 lir. **Volkswagen:** 1200 — 81.155 lir; 1500 — 104.835 lir.

Svetovna gospodarska konferenca

V ponedeljek je odprl U Thant, glavni tajnik Organizacije združenih narodov, prvo svetovno gospodarsko konferenco. Pobudo zanjo je dala prav OZN, ki je proglašila dobo od leta 1960 do 1970 za desetletko napredka. Na zborovanju je zastopanih 122 držav s 1500 odposlanci. Osrednje vprašanje na konferenci je, kakšne ukrepe je treba sprejeti, da se smotrno razširi svetovna trgovina, ki je temelj gospodarskega in socialnega napredka na svetu.

V uvodnem govoru je U Thant dejal, da je konferenca sklicana zato, da se odpravijo nasprotja med razvitimi in nerazvitimi državami, koder še vedno vladata lakota in beda. Trgovina in izmenjava dobrin ne smeta služiti za orožje političnega pritiska, ampak morata biti sredstvo svetovnega miru.

Za predsednika velikega zbora je bil izvoljen finančni minister Združene arabske

O izidu volitev na univerzi

Odbor S.A.L. Adria nam je poslal v objavo izjavo, ki med drugim pravi tole:

»Pretekli teden so se na tržaški univerzi vršile volitve v študentovski svet. Letos se jih je že šestič zapovrstjo udeležila slovenska akademska lista Adria. Dobila je 58 veljavnih glasov in si s tem priborila en sedež v predstavniškem organizmu. Zastopal jo bo akademik Danilo Lovrečič.

Letošnje volitve so dvignile precej prahu v mnogih študentovskih krogih. Navajamo le nekaj zanimivosti. Slovenska akademska lista Adria je za dovoljivo prestala preizkušnjo: obdržala se je na ravni zadnjih let. Kot je splošno znano, je zanimanje za volitve na univerzi med študentovskimi krogi bolj skromno, saj se volitev udeleži manj kot 50% vpisanih akademikov. Na žalost je tudi med slovenskimi študenti udeležba bila bolj nizka. Ko bi znali bolje ceniti prizadevanja in požrtvovalnost predlagateljev liste Adria in smisel njene prisotnosti na univerzi, bi slovenski demokratični akademiki lahko poslali v akademski svet ne enega marveč dva predstavnika.

Slovinci, ki od vsega začetka nastopajo na italijanski levičarski listi UGI, so letos razočarani, ker jim na tej ni uspelo izvoliti nobenega Slovenca. Njihova neomajna vera v uspeh se je zamajala in propadla, ko so morali vendarle ugotoviti, da ni preveč zdravo nastopati pod okriljem številčno močnejše italijanske liste. Ko bi bili nastopili samostojno, bi si bili gotovo priborili vsaj en sedež; tako pa bo na tem sedežu sedel s slovenskimi glasovi izvoljen italijanski levičar.

Ta primer kaže, da je obstoj slovenske akademske liste Adria zelo važen, in obenem potrjuje, da je za slovensko stvar zmeraj najboljša in najbolj gotova slovenska pot. Tako bo za eno leto v tem važnem svetu sedel samo en Slovenec.

Upati je, da si ta nauk Slovenci dobro zapomnijo, posebno sedaj ko bodo kmalu volitve za deželni svet.

Odbor S.A.L. ADRIA

VEČ ZDRAVIL CENEJSIH

Medministrski odbor za cene (CIP) je sklenil znižati cene okrog 600 zdravilom široke potrošnje. Cene se bodo zmanjšale od 7 do 35%, kar je odvisno od višine proizvodnih stroškov. Zdravila, ki se bodo pocenila, spadajo v kategorijo antibiotikov, sulfamidov in drugih. Predvideva se, da bo ukrep postal veljaven konec aprila ali najkasneje v začetku maja.

Tekma se nadaljuje

Na 6. konferenci afriške in azijske solidarnosti, ki je letos v Alžiru, je vzbudil veliko pozornost predvsem govor predstavnice komunistične Kitajske gospe Kuo Cien. S svojim polemičnim nastopom je kitajska predstavnica predvsem zanikala pravilnost načela mirnega sobivanja med državami z različno družbeno ureditvijo, pri čemer je mislila zlasti na Hruščova, čeprav ga ni nikdar imenovala. Po mnenju kitajskih komunistov je politika mirnega sožitja ali koeksistence reakcionarna in imperialistična. Kdor se zanjo zavzema, se v bistvu zavzema za ohranitev sedanjega stanja v svetu, se torej odpoveduje boju proti kapitalizmu in boju za osvoboditev narodov ter držav izpod kapitalističnega suženjstva.

Jasno je, da Kitajska ni hotela izgubiti lepe priložnosti, ki ji je ta konferenca nudila za širjenje njenih idej in vpliva med državami, ki so šele pred kratkim dosegle neodvisnost. Tekma med dvema komunističnima velikanoma se torej nadaljuje in vse kaže, da je njun spor nerešljiv.

POSREDOVALEC NA CIPRU

Po dolgih pogajanjih in različnih predlogih U Thanta, tajnika Združenih narodov, so Angleži, Grki, Turki in Ciprčani pristali na novega posredovalca v sporu med grškim prebivavstvom in turško manjšino na otoku Cipru. Novi posrednik je dosedanji zastopnik Finske na švedskem poslanec Sakari Tuomijoa.

Imenovanje poslanika, ki ga ocenjujejo v Londonu kot spretnega diplomata, pomeni dober korak naprej v pomirjenju Cipra. Boji med Turki in Grki na otoku so se nekoliko pogleli. Že doslej pa je bilo precej žrtev. Zastopnik turške manjšine je izjavil, da so imeli Turki v zadnjih treh mesecih 179 mrtvih in 176 pogrešanih. Štirideset vasi je popolnoma porušenih, 25.000 ljudi je pa brez strehe. Kam privede nacionalna mržnja!

„NOVI LIST“ želi vesele velikonočne praznike naročnikom, bralcem, sodelavcem, prijateljem in usem Slovincem

Zborovanje Skupne slovenske liste

V sredo zvečer je bilo v Trstu zborovanje zaupnikov Skupne slovenske liste. Vodil ga je bivši nabrežinski župan g. Josip Terčon. Točasni predsednik dr. Matej Poštovan je poročal o letošnjem delu Sveta Skupne slovenske liste in o pripravah za deželne volitve, zlasti o stikih z beneškimi in goriškimi Slovenci. Zaupniki so odobrili sklep Sveta SSL, da se na deželnih volitvah nastopi s SDZ iz Gorice na enotni listi, ki ima za znak lipovo vejico z napisom »Slovenska skupnost«. Znak je bil vložen na tržaški prefekturi v sredo popoldne. Po razgovoru o obravnavanih vprašanjih in kandidatni listi je Dušan Černe predložil resolucijo, ki so jo zaupniki soglasno sprejeli. Resolucija se glasi:

Sprejeta resolucija

»Kandidati, zaupniki, aktivisti in podporniki Skupne slovenske liste, zbrani na zborovanju v sredo, 25. marca 1964, v Trstu, pozdravljajo skupni nastop z goriškimi Slovenci na bližnjih deželnih volitvah pod enotnim znakom lipove vejice in napisom »Slovenska skupnost«. Zborovalci z zadovoljstvom ugotavljajo, da nam skupni nastop zagotavlja možnost izvolitve lastnega predstavnika v deželni svet. Hkrati izrekajo zborovalci upanje, da pomeni ta nastop začetek tesnejšega sodelovanja goriških in tržaških Slovencev ter da se bo v bodoče razširilo tudi v Beneško Slovenijo in Kanalsko dolino.

Udeleženci nocojšnjega zborovanja soglasno odobravajo dosedanje dejavnost Skupne slovenske liste ter obvezujejo njen Svet, da nadaljuje delo po smernicah, ki si jih je Skupna slovenska lista začrtala ob svojem nastanku septembra leta 1962. Zborovalci zlasti poudarjajo, naj se Svet še nadalje zavzema:

1. da se v okviru enotnih nastopov združi čimveč Slovencev. Takšni enotni nastopi so najučinkovitejše sredstvo za izbojevanje in zaščito narodnih, socialnih, kulturnih in gospodarskih pravic ter koristi narodne manjšine.

2. da se začno strogo izvajati vsa tista določila ustave, deželnega statuta in Spomenice o soglasju, ki so bila sprejeta z namenom, da postanejo Slovenci dejansko enako-pravni z Italijani.

V skladu s tem menijo zborovalci, da mora biti glavna naloga slovenskega zastopstva v prvi zakonodajni dobi deželnega sveta, ko se bodo polagali temelji deželne ureditve, učinkovita zagotovitev in točna opredelitev narodnostnih pravic slovenske skupnosti v Italiji.

3. da Slovenci v Italiji prenehajo biti sredstvo, s katerim si določene italijanske stranke utrjujejo svoj politični vpliv, od česar naš življenjski nima nikakšne stvarne koristi.

Zato »Slovenska skupnost« lahko sodeluje z drugimi italijanskimi strankami le v toliko, v kolikor to zahtevajo obča korist ter prizadevanja za priznanje in uveljavitev pravic slovenske manjšine v Italiji. Ohranitev samostojnosti slovenskega političnega predstavnika nam bo pri tem v največjo pomoč in oporo.

Udeleženci zborovanja SSL so prepričani, da sta za dosego teh ciljev nujno potrebna skupen nastop in združitev vseh slovenskih sil. Takšno priložnost nam nudijo deželne volitve, ko bomo Slovenci lahko ponovno izpričali svojo navzočnost na Tržaškem in Goriškem.

Zato zborovalci SSL pozivamo vse tržaške in goriške rojake, naj na prihodnjih volitvah dokažejo svojo narodno zavest in svojo politično zrelost s tem, da moralno in gmotno podprejo ter glasujejo za listo »Slovenske skupnosti« z znakom lipove vejice.

Nadškof Ujčič - umrl

V torek opoldne je umrl v nadškofiji palači v Beogradu nadškof msgr. Josip Ujčič. Že dalj časa je visoki dostojanstvenik bolehal za srčno boleznijo.

Msgr. Ujčič je tesno povezan z našimi kraji. Rodil se je 10. februarja 1880 v Pazinu. Gimnazijo je obiskoval v Pazinu in Trstu, bogoslovje pa v Gorici, kjer je bil leta 1902 posvečen v mašnika. Nato je na Dunaju doktoriral iz bogoslovja in filozofije ter je postal dvorni kaplan in ravnatelj teološkega zavoda »Augustineum«. Pred prvo svetovno vojno je bil nastavljen za profesorja v goriškem bogoslovju. Ko se je ustanovila ljubljanska univerza, je bil imenovan za rednega profesorja teološke fakultete.

Leta 1936 je zasedel stolico beograjske nadškofije. Tudi na tem mestu, ki je zahtevalo celega moža, se je odlično izkazal. Ne da bi popustil od jasnih načel, se je zavzemal za dobre odnose med Cerkvijo in državo. Vlada je tudi priznala njegovo prizadevanje v tej smeri in mu je podelila najvišje odlikovanje.

Pokojni prelat je rad obiskoval svoje domače kraje. Se predlansko leto, ko je šel v Rim, se je ustavil v Gorici in Trstu ter pozdravil svoje stare znance. Za seboj zapušča trajne spomine svojega delovanja. Nadškofa Ujčiča se bodo vedno spominjali ljudje v naših krajih kot enega izmed velikih vladik.

O P O Z O R I L O !

BRAVCE IN NAROČNIKE OPOZARJAMO, DA ZARADI DANAŠNJE POVEČANE IZDAJE PRIHODNJA ŠTEVILKA NOVEGA LISTA NE IZIDE PRIHODNJI ČETRTEK, TEMVEČ 9. APRILA.

Nekaj pojasnil o bližnjih volitvah

Bližajo se deželne volitve in zato je med volivci že sedaj mnogo zanimanja za tako imenovani volilni »mehanizem«. Da bodo volivci dobili vsaj približno sliko o tem vprašanju, jim danes kratko pojasnimo nekaj najvažnejših členov zakona o izvolitvi prvega deželnega sveta.

Deželni parlament bo imel skupno 61 članov, izvoljenih po posameznih volilnih okrožjih. Kot znano, je vsa dežela razdeljena na pet okrožij; videmsko (21 svetovavcev), tržaško (15), pordenonsko (12), goriško (7) in na okrožje Tolmezzo (6 svetovavcev).

V vsakem volilnem okrožju sme vsaka lista predstaviti tolikšno število kandidatov, kolikor je mest v deželnem zboru. Tako sme vsaka lista kandidirati na Tržaškem 15 oseb, na Goriškem pa sedem. Za določitev kandidatov, ki so izvoljeni, je v vsakem volilnem okrožju potreben tale račun. Najprej bodo sešteli vse glasove, ki so jih prejele posamezne liste. Skupni znesek bodo delili s številom mest, določenih za posamezno okrožje, in povečanim z eno enoto (tako v Trstu s 16, v Gorici z 8, v Vidmu z 22 itd.). S tem računom bodo dobili volilni količnik, to je število glasov, ki so potrebni za izvolitev enega kandidata. Na osnovi tega količnika bodo nato iz-

računali, koliko kandidatov bo izvoljenih na vsaki listi, hkrati pa bodo znani volilni ostanki in število mest, ki niso bila dodeljena nobenemu kandidatu.

Osrednji deželni volilni urad bo nato seštel ostanke glasov vseh list v vseh volilnih okrožjih in obenem ugotovil število mest, ki jih je treba dodeliti posameznim kandidatom. Na osnovi novega volilnega količnika bodo nato izvoljeni kandidati tistih list in tistih okrožij, kjer so bili ostanki najvišji.

Omeniti je še treba, da bodo na vsaki listi izvoljeni tisti kandidati, ki bodo prejeli največ preferenčnih glasov. Kot običajno bo vsak volivec najprej prečrtal znak tiste liste, ki ji bo izrekel zaupanje, in bo hkrati lahko dal preferenčni glas posameznim kandidatom z izbrane liste. Na Tržaškem bo smel oddati preferenčni glas največ **trem** kandidatom, na Goriškem največ **dvema** kandidatom, v Vidmu pa **štirim** kandidatom.

I Tržaškega

Nabrežina:

VLOGA NA GENERALNEGA KOMISARJA

Devinsko-nabrežinski občinski svet je na ponedeljkovi seji soglasno odobril posebno vlogo na generalnega vladnega komisarja, v kateri ponovno obravnava vprašanje otvoritve slovenskega otroškega vrtca v Sosljanu in hkrati navaja razloge, zaradi katerih vztraja pri sklepu z dne 20. maja 1963, ki se tiče ustanovitve vrtca.

Kot smo poročali, je generalni komisar s svojim dekretom z dne 13. t. m. sklep občinskega sveta zavrnil, pri čemer je navedel predvsem dva razloga: novi vrtec bi prehudo obremenjeval občinski proračun, v občini naj bi bilo že toliko vrtcev, kolikor jih zadostuje za potrebe slovenskega prebivalstva.

Svet pa v svoji vlogi med drugim ugotavlja »da bi upravni stroški za predlagani vrtec ne bili znatni, kot izhaja iz sklepa občinskega odbora z dne 23. 9. 1963, in da se ne more zahtevati, da bi otroci iz Sosljana in Vižovelj obiskovali vrtca v Devinu in Mavhinjah, ker sta oba kraja precej oddaljena in nista povezana z udobnimi prometnimi sredstvi za otroke v tako nežni starostni dobi.«

Svet nadalje pripominja, da so bili v devinsko-nabrežinski občini in v ostalih krajih Tržaške v zadnjem času odprti italijanski vrtci, ki jih upravljajo razne javne ustanove in ki imajo še manjše število otrok: v Dolini 10 otrok, v Boljuncu 9, v Ricmanjih 4, na Repentabru 5 itd.

Zato je občinski svet sklenil zahtevati, naj generalni vladni komisar ponovno pretrese celotno vprašanje in omogoči otvoriti slovenski otroški vrtec v Sosljanu.

Svet je nato prav tako soglasno odobril resolucijo, ki opozarja pristojna oblastva, naj pri obravnavanju vprašanja zgradnje naftovoda Trst - Bavarska - Avstrija poskrbe, da bi ne bile oškodovane koristi turizma devinsko-nabrežinske občine.

Resolucija o ezulskem naselju

Svetovavec dr. Škerk pa je predložil in obrazložil svetu tole resolucijo:

»Občinski svet občine Devin-Nabrežina, zbran na redni seji z dne 23. marca 1964, je med drugim razpravljal o vprašanju 183 stanovanj, ki jih namestava graditi v Sosljanu Ustanova za pomoč juljskim in dalmatinskim beguncem (OAPGD). Občinski svet je ugotovil:

1. da je vprašanje že temeljito proučil na izredni seji z dne 23. junija 1961 in tedaj obvezal župana, naj ustanovi OAPGD odkloni gradbeno dovoljenje;

2. da je nadzorna oblast imenovala posebnega komisarja, ki je izdal prosilcu potrebno gradbeno dovoljenje;

3. da so vsi svetovavci slovenske narodnosti v zvezi z vprašanjem gradnje teh stanovanj vložili dne 7. maja 1962 pritožbo na mešani italijansko-

jugoslovanski odbor, kot predvideva čl. 5 pravilnika tega odbora, ustanovljenega na osnovi čl. 8 Posebnega statuta londonskega sporazuma o soglasju.

Občinski svet je nadalje ugotovil, kako je bilo domače prebivalstvo pričakovalo, da ne bodo Ustanova za pomoč juljskim in dalmatinskim beguncem (OAPGD) in državna oblastva vztrajala pri nameri, da se te gradnje izvršijo, saj je neizpodbitno dokazano, da bodo odločilno pripomogle k spremembi narodnostne sestave občine na škodo slovenskega prebivalstva.

Občinski svet hkrati poudarja, kako je domače prebivalstvo upalo in pričakovalo, da ne bo prišlo do te nove krivice zlasti zato, ker je bila medtem ustanovljena dežela s posebnim statutom Furlanija-Juljska krajina in ker je bila tudi sestavljena sredinsko-levičarska vlada, ki med drugim izjavlja, da hoče izvesti vse člene ustave in tudi člena 3 in 6, katera obvezujeta državo, da zaščiti pravice manjšine.

Zato se občinski svet v imenu domačega prebivalstva obrača na predsednika vlade in pristojnega ministra s prošnjo, da vprašanje ponovno proučita in ukreneta vse, kar je potrebno, da se prepreči nova krivica, ki grozi slovenskemu prebivalstvu devinsko-nabrežinske občine.

Svetovavca Kršč. demokracije Lenarduzzi in Bandini sta po kratki, a zelo ostrizi izjavi iz protesta zapustila sejno dvorano. Zaradi nezadostnega števila svetovavcev je bila seja prekinjena in se bo nadaljevala v sredo, 1. aprila.

KOSOVELOV VEČER

V torek je priredil Slovenski klub v Trstu zelo posrečen »Kosovelov večer«. Poleg številnih poslušavcev je bila prisotna tudi pesnikova sestra. Prof. Rebula je v svojem predavanju najprej razgrnil Kosovelovo trpko življenje v mladosti, preko ljubljanskih študentskih menz do njegove zgodnje smrti. Vmes so se oglašali tudi drugi gostje, ki so živeli kot pesnikovi prijatelji ter so dodajali svoje spomine na njegovo osebnost.

V drugem delu predavanja je orisal prof. Rebula pesnikov lik. Dobro je označil njegove pesniške komponente: socialno in mistično.

Po predavanju je recitiral Filip Benedetič svojo pesem »Poklon pesniku«, nato pa so brali člani Slovenskega gledališča iz pesnikovih del. Na traku so pa zbrani gostje slišali Merkujevo skladbo na Kosovelovo pesem »Kako lepo«.

Bazovica:

TRAGIČNA SMRT DVEH MLADIH FANTOV

Vso vas in bližnjo ter daljno okolico je v nedeljo globoko presunila vest, da sta se hudo ponesrečila 19-letni Klavdij De Nardo in 18-letni Stojan Lipanje iz Bazovice. Mladeniča sta postala žrtvi hude prometne nesreče, ki se je zgodila na cesti, katera vodi skozi Padriče. Ko sta se na motorju vračala z Opčin proti domu, sta na nepreglednem ovinku z vso silo treščila v vojaški tovornjak, ki je prihajal z nasprotne smeri. Klavdij je bil na mestu mrtev, Stojan pa je izdihnil svojo mlado dušo naslednje jutro v tržaški bolnišnici. Vzroki nesreče še niso natančno znani.

Trupla tragično umrlih mladeničev smo pokopali v torek na domačem pokopališču. Po cerkvenem žalnem obredu, ki ga je opravil domači župnik, se je pričel dolg sprevod proti pokopališču. Krsti so sprem-

ljale v belo oblečene deklice, za njima je šla četa skavtov in nato nepregledna množica prijateljev ter znancev. Pri odprtem grobu se je v imenu domačinov poslovil učitelj Miro Presel, posebno pretresljiv govor pa je imel starosta slovenskih tržaških skavtov prof. Ivan Theurschuh. Oba pokojnika sta namreč pripadala skavtski organizaciji, ki je z njuno smrtjo zgubila marljivca in zvesta člana. Za slovo jima je domači pevski zbor še zapel žalostinke.

Naj jima bo lahka domača zemlja. Hudo prizadetima družinama izrekamo globoko občuteno sožalje.

Prosek:

VPRAŠANJE POSTNEGA URADA UREJENO

Svoj čas smo se na Proseku hudo pritoževali, ker v našem poštnem uradu ni bilo uslužbenca, ki bi poznal naš jezik. Prejšnji uradnik, ki je obvladal slovenščino, je bil premeščen, novi pa ni znal slovenski. Po prizadevanju domačinov in zlasti Skupne slovenske liste pa se je zadeva pred kratkim tako rešila, da smo dobili poštnega uslužbenca, ki pozna tudi naš jezik. Ljudje imajo torej možnost, da v vaškem poštnem uradu govorijo v svojem materinem jeziku.

Beneška Slovenija

PRED VOLITVAMI

Deželne volitve so zbudile zanimanje tudi med slovenskim prebivalstvom vzhodnih vasi videmske pokrajine. Ob tem dejstvu moramo nekaj razmisliti. Naši domačini ljubijo svoj materni jezik in so tudi naniž ponosni, kakor tudi na svoje stare šege in navade. V tem oziru se kaže zadnje čase celo neki napredek. Žal pa je treba priznati, da so desetletja trdega fašističnega pritiska precej zlomila narodno ali bolje rečeno politično zavednost Slovencev ob Teru in Nadiži. V tem pravcu tudi slabo vplivajo mnogi izvoljeni ljudski predstavniki po naših občinah, ki so slovenskega porekla, a se iz strahu za svoj majavi stolček dobrikajo nadrejenim in se ne borijo za prave koristi našega ljudstva. Po drugi strani se pa žal tudi premnogi furlanski duhovniki po naših župnijah trudijo, da bi zbrisali slovenski značaj našega ozemlja.

To so vzroki, poleg gospodarskih težav, da vlada med ljudstvom nekaka politična otopelost. Posledica je tudi ta, da se ponekod smatrajo za tuje agente tisti, ki se trudijo, da bi jih zbudili iz tega mrtvila.

Za bližnje volitve so pa začele snubiti naše volivce vse mogoče stranke. Nemalo tudi iz strahu, da se ne bi Beneški Slovenci strmili za skupen politični nastop. Precej krivde, da ni do tega prišlo, nosijo tudi tisti prišepetavci, ki učijo, naj se naši ljudje vključijo v italijanske stranke, kar še bolj izpodbija slovensko politično zavednost. Nekatere italijanske stranke so že sprejele na svoje kandidatne liste imena naših rojakov. Italijanska komunistična stranka je imenovala za enega izmed svojih kandidatov v videmskem okrožju Izidorja Predana; italijanska socialistična Černota Viljema; Krščanska demokracija pa prof. Jušo. Bojimo pa se, da bodo Beneški Slovenci, kljub priznanju njih obstoja, ostali v deželnem zboru brez zastopnika.

OBCINSKA SEJA

Goriški občinski svet se je zbral v ponedeljek zvečer na svojo sejo. Poleg še ne-rešenih točk dnevnega reda, so imeli svetovavci pred seboj še 4 predloge, ki se skoro vsi tičejo istega predmeta, namreč gospodarskega razvoja mesta. Postavili so jih zastopniki liberalcev, misinov in komunistov. Poleg tega so pa predložili komunistični zastopniki še 3 interpelacije, ki govore o stavbnem načrtu za ljudske zgradnje, o vojaških služnostih ter o splošnem gradbenem načrtu.

Četrto interpelacijo so pa vložili slovenski občinski svetniki. V njej izvajajo, da ne sme ograjati novi načrt za industrijski pas obstoja in razvoja slovenske etnične manjšine. Predvsem gre tu, kakor smo že večkrat omenili, za razširitev industrijskega pasu v okoliška slovenska naselja. Če bodo zaposlene domače moči in bo prihajal vedno večji dotok delavstva od drugod, bo naše etnično ozemlje zjubilo svoj značaj.

Volišča v Gorici

V goriški občini bo odprtih 56 volišč. Volitve se bodo začele v nedeljo, 10. maja, brž ko bodo končale volivne komisije s podpisovanjem glasovnic in z drugimi pri-

pravami. Komisije se bodo zbrale k de'u že v soboto ob 16. uri, v nedeljo pa že ob šestih zjutraj. Volivci bodo oddajali svoje glasovnice do desetih zvečer. V ponedeljek, 11. maja, pa od sedme ure zjutraj do dveh popoldne.

RUPA

Na praznik svetega Jožefa smo spremili k večnemu počitku domačina Benedikta Kosiča. Pokojni je bil vzgled vedno delavnega moža. Po drugi svetovni vojni je odprl znano trgovino s čevlji v Raštelu.

Kako je bil znan in priljubljen, je pokazala velika udeležba ljudi pri pogrebu. Nihče bi se ne mogel tako živo posloviti od rajnega ob odprtem grobu, kakor smo slišali iz ust g. Mazore. Kosič se ni bal pokazati pred vsem svetom, da je pravi kristjan in zaveden Slovenec. Rupenski cerkveni zbor se je poslovil od pokojnika s pesmijo »Jaz sem vstajenje...« Vsi vaščani sočustvujejo s prizadeto družino.

Omenili bi radi tudi naše ceste, ki niso prav v zadovoljivem stanju. Po vsakem deževju zijajo po poti same luknje, ki ovirajo vedno bolj živahni promet. Zato že nestrpnost pričakujemo, da se izpolni obljube občinskih mož in da se bodo ceste že enkrat asfaltirale, za potrebo in zadoščenje vseh vaščanov.

PEVMA

V torek popoldne smo pokopali gospo Gizelo Fägel, vdovo Mušič. Pokojna, ki je imela le 57 let, je izhajala iz ugledne družine. Njen mož je služboval kot blagajnik na goriškem Montu; sin pa je znan umetnik slikar.

Pogreba so se udeležili mnogi znanci in prijatelji, pogrebcev bi pa bilo še dosti več, če bi ne bila ura pogreba tako neprikladna.

Pokojnica naj v miru počiva, sorodnikom pa naše iskreno sožalje!

STEVILO VOLIVCEV

Volilni urad je v torek dokončno pregledal volilne sezname. Nove vpise ali izbriše je možno predložiti do volitev le s pristankom okrajnega volilnega urada.

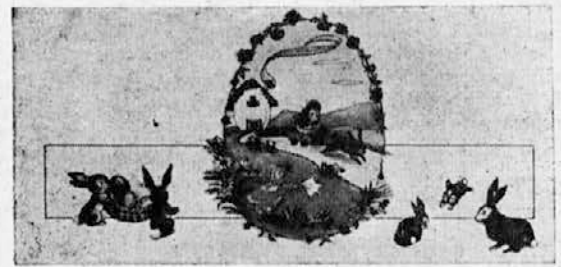
Iz seznamov je razvidno, da je v goriški občini 31.598 volivcev, med temi so ženske v večini. Volilk je namreč 17.289.

KMEČKA BANKA

Goriški denarni zavod »Kmečka banka r. z. z. o. j.« je izdal tiskano poročilo o svojem delovanju za poslovno leto 1963. Iz poročila povzemamo, da se je pomnožilo združno premoženje za 3 milijone lir. Hranilne vloge so presegle pol milijarde lir. Čisti dobiček znaša 3 milijone in pol. Od te vsote se pripiše na predlog upravnega sveta 2.900.000 lir rezervnemu skladu, 657.000 na račun dividend in 33.300 lir v dobrodelne namene.

Za nadaljnja tri leta je bil izvoljen upravni odbor, v katerem so ostali vsi dose-danji člani. Nadzorni odbor je ostal tudi isti, z izjemo Bertossi Bernarda, ki je zamenjal Reščica Ivana.

Iz Goriške

STANDREŽ

V četrtek je bilo pri nas prvo volilno zborovanje za deželnozbornske volitve. S slovenskimi lepaki je vabila italijanska komunistična stranka svoje slovenske pristalse in tudi druge Slovence, naj se shoda udeleže. Zborovalci so se zbrali v prosvetni dvorani na trgu. Na shodu je podal poročilo član pokrajinskega strankinega odbora Miladin Cerne. Govoril je, kako si stranka prizadeva, da bi naša manjšina prišla do svojih pravic. Povedal je tudi, da bo postavila italijanska komunistična stranka na kandidatno listo za goriški volilni okraj tudi enega Slovenca; ta je študent Jožef Jarc iz Doberdoba. Za enkrat bo seveda samo kandidat. Na koncu se je oglašil še dr. Šiško iz Trsta, ki je kandidat italijanske komunistične stranke v tržaškem volilnem okrožju.

SOVODNJE

Popravila cest iz Rubij na Vrh in z Vrhha do križišča pri Devetakih čakajo še vedno na končno rešitev. Ceste spadajo v področje tehničnega vojaškega urada, zlasti prva. Že pred enim mesecem so šla posredovalna pisma do državnega podtajnika v obrambnem ministrstvu Guadalupija. Na to posredovanje še ni prišel odgovor.

Medtem je pa tudi prefektura posredovala pri vojaškem tehničnem uradu. Ta je bila vsaj deloma uspešna. Pri sobotnem obisku župana Češčuta na prefekturi, mu je prefekt sporočil, da je dala vojaška oblast za popravilo obeh cest dva milijona in 200.000 lir prispevka, deloma v gramozu, nekaj v denarju. Župan je pripomnil, da je vse to še premalo, nakar je prefekt primaknil še pol milijona lir. Še ta dodatek bi pa tudi ne kril vseh stroškov. Vrhovci bodo morali še nekaj časa čakati; vsaj dotlej, dokler se ne zgane obrambno ministrstvo.

ZAHVALA

Globoko ganjeni nad dokazi sočutja ob smrti našega nepozabnega

Benedikta Kosiča

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam bili blizu v teh težkih urah. Posebno zahvalo smo dolžni č. duhovščini, g. župniku Rutarju in g. Mazori za poslovilne besede, gg. zdravnikom in osebju bolnišnice sv. Justa, pevcem iz Pevme in Rupe za pretresljive žalostinke, darovalcem vencev in cvetja, predstavnikom sejnega odbora K.D. in vsem, ki so dragega pokojnika spremili na njegovi zadnji poti.

Družina Kostč

Pevma, Rupa, 26. 3. 1964.

Kanalška dolina

SV. KVIRIN

Ze nekaj časa se ni slišalo o tatvinah po naših združnih mlekarnah. V noči od nedelje na ponedeljek so pa le obiskali mlekarno v Sv. Kvirinu. V zalogi se je sušilo 60 lepih koles sira, ki je bil pripravljen za prodajo. Nad 500 kilogramov ga je bilo. Neznane tatiče je skominjalo po njem. Ponoči so vdrli z železnimi koli kar skozi glavna vrata in naložili vse blago na avto. Nihče v vasi ni slišal šuma, niti ne ropota tovornjaka. Šele naslednje jutro je mlekar opazil tatvino. Člani zadruga imajo kakih 300.000 lir škode.

NABORJET

Prejšnji teden pred dežjem, ko so bili še topli marčni dnevi, se je nad vasjo vnela trava v gozdu. Požar se je naglo razširil na grmičevje in drevesa. Z veliko naglico so se bližali plameni hišam in šolskemu poslopju, ki leži za vasjo. Od vseh strani so prihitali gasilci in orožniki. Šele po dolgem času se jim je posrečilo zadušiti požar, ki je grozil naselju, katero je bilo v času svojega obstoja že večkrat žrtev ognjenih zubljev. Vzrok velikega gozdnega požara je seveda kak cigaretni ogorak. Škode je pa za več milijonov lir.

KULTURNA IZMENJAVA

Dne 31. marca bo gostovala ljubljanska Glasbena akademija v Vidmu, na povabilo glasbene šole »J. Tomadini«. Ljubljanski simfonični orkester pa bo nastopil pod vodstvom dirigenta Uroša Prevorška. Predvajal bo dela skladateljev: Osterca, Soštakoviča, Liszta in Rossinija.

Videmska glasbena šola pa bo vrnila 20. maja obisk v Ljubljani. Predstavila se bo s klasično in sodobno italijansko glasbo pod taktirko Aladarja Janasa.

Mrakov „Proces“ v Avditoriju

»Slovenski oder« je uprizoril v nedeljo zvečer v Avditoriju pasijonsko igró »Proces«. Avtor igre je znani slovenski dramatik Ivan Mrak, ki je vzbudil pred vojno s svojimi deli veliko zanimanje, ker je pokazal v njih čut za aktualnost, veliko življenjsko neposrednost, veselje do obravnavanja trnjevih problemov in polemično vneto. Po vojni pa je zašel nekoliko v pozabljenje, vsaj kar zadeva repertoarje slovenskih gledališč, s čimer pa se mu godi nedvomna krivica. Da je še vedno ustvarjal, pa je dokazal v zadnjih letih že z različnimi deli, ki so bila igrana tudi na našem radiu, in to dokazuje tudi ta pasijonska igra, ki je bila v nedeljo uprizorjena v Avditoriju. Zajeta je iz dogajanja velikega tedna in v njej nastopajo osebe, ki so imele svojo vlogo v dogodkih Kristusovega trpljenja in križanja, tako Poncij Pilat, njegova že-

Prizor z nedeljske igre

na Klavdija Procula, predsednik sinodrija Hannan, Kajfa, Juda iz Kariota, Antip, Natanael, Centurion in druge, nekatere resnične, druge izmišljene. Ivan Mrak je dogajanje realistično razgibal, ne da bi mu vzel njegov nadnaravni mistični pomen in vzdušje. Glavne vloge so igrali Miro Opelt, Marinka Theuerschuh, Saša Rudolf, Glavko Turk, Drago Stoka, Pavel Bajc in Franko Zerjal. Režiral je Jože Peterlin, za scenografijo pa je poskrbel Edi Zerjal.

Ceprav se je poznalo, da igravci niso vajeni tako velikega odra, so vendar dobro rešili svoje vloge, zlasti v drugi polovici igre, medtem ko so bili v prvi polovici še malce nerazgibanj in predvsem so pretho govorili. V drugi polovici je igra

stekla gladko in igravci so ustvarili dobre karakterne like.

Predstava je pritegnila izredno veliko ljudi in Avditorij je le ob redkih priložnostih tako zaseden, kot je bil v nedeljo. Omeniti je, da je to sploh prvič, da so Slovenci na Tržaškem uprizorili kako pasijonsko igró. Razveseljivo je, da je bil ta začetek storjen z izvornim slovenskim delom. Zeleni pa je, da bi ne ostalo samo pri eni predstavi, ampak da bi igravci »Slovenskega odra« šli s tem Pasijonom tudi v okolico in druge kraje v naši deželi. Sploh si pa želimo, da bi igravska družina »Slovenskega odra« vsaj nekajkrat na leto nastopila v Avditoriju; tako bi vnesla tudi nekaj zdrave kakovostne tekme v naše tukajšnje slovensko gledališko življenje.

— 0 —

NAGRADA »VSTAJENJE« JE BILA PODELJENA FRANCETU DOLINARJU

Razsodišče literarne nagrade »Vstajenje«, ki ga sestavljajo gospodje Lev Detela, prof. Martin Jevnikar, Franc Jeza, dr. Anton Kacin in dr. Rafko Vodeb, je dne 24. marca t. l. sklenilo, da podeli nagrado »Vstajenje« za leto 1964 (v znesku 50.000 lir) Francetu Dolinarju iz Rima za njegova eseja o škofu Antonu Martinu Slomšku in o zgodovinarju Francu Grivcu ter za njegovo ostalo esejistično delo.

V obeh omenjenih esejih, ki sta izšla v zadnjih dveh številkih revije »Meddobje«, je France Dolinar z veliko znanstveno marljivostjo, vestnostjo, poznanjem gradiva in samostojnosti presoje osvetlil dve veliki osebnosti slovenske kulturne zgodovine, njuni podobi in probleme v njima.

Predmet presoje razsodišča je bil tudi prvi del romana »Ljudje pod bičem« Karla Mauserja, in razsodišče je pohvalilo njegovo široko zasnovo, aktualno snov in iskrenost v podajanju ter bilo mnenja, da pomeni ta knjiga velik korak naprej v Mauserjevem umetniškem ustvarjanju, vendar je upoštevalo, da trilogija še ni zaključena.

Nagrada »Vstajenje«, ki jo je lani ustanovil Slovenski tiskovni inštitut v Trstu, hoče nagraditi najboljša slovenska dela, ki so izšla v enem letu in ki so v skladu s krščanskimi ideali, ali vsaj niso v nasprotju z njimi. Lani sta si delila nagrado Vinko Beličič in Jože Udovič.

„Bežna srečanja“

Te dni je dotiskala tiskarna Graphis v Trstu knjigo »Bežna srečanja«, ki jo je napisal dr. Ludvik Čepon, profesor na St. Vincent College v Latrobe v Pennsylvaniji v Združenih državah. V knjigi je opisal svoja srečanja z verami Indijcev in drugih Južnoazijscev ter Japoncev, kakor jih je spoznal na svojih potovanjih.

Knjiga je napisana živahno in zanimivo ter zasluži obširnejšo oceno, katero bomo prinesli v eni naslednjih številkih. Steje 222 strani in tiskarna ji je dala zelo lepo opremo. Je tudi ilustrirana. Izdala jo je založba »Duhovna knjiga«, ki je izdala že več knjig.

Spomladi na Tržaškem

(foto Magajna)

Slovenska grafika na Dunaju

V dunajskem Künstlerhausu so marca odprli razstavo slovenske sodobne grafike, ki je bila za fantastičnim realizmom nasičeni Dunaj pomemben dogodek. Povsem očitno pa je tudi pokazala, da smo Slovenci dandanes na umetniškem področju predvsem močni v liriki in grafiki; ta neoprednost bo tudi najbrž najbolje odgovarjala našemu narodnemu značaju. Temu se na razstavi po motiviki najbolj približuje Miha Maleš, ki je v svojih letoviščarsko-folklorističnih slikah precej pripoveden, a tudi svež. Kljub temu se ne morem izogniti občutku, da razstavljeno Maleševo gradivo ni enakovredno umetnikovim predvojnim ekspresivnim stvaritvam. S poetičnim ekspresionističnim svetom se občinstvu predstavlja Božidar Jakac. Njegovo delo je na pomembni stopnji in tudi v današnji, predvsem abstraktni likovni atmosferi kljub prijemu, ki smo ga opazovali že pred tridesetimi leti, nadvse spodbujajoč dogodek. V drugo, precej bolj perspektivno smer je odšel mojster malih stvari Riko Debenjak, ki zna s primernimi asociacijami ustvariti dramatično in simbolično atmosfero. Predvsem pa bi opozoril na umetnost Vladimirja Makuca, ki je ustvaril presenetljivo simfonijo kraške puste zemlje in jo na spreten način povezal s folklorističnimi elementi. Je pa v Makucovem slikarstvu tudi sled stare zlate bizantinske šole; to bo morda kak vpliv srbskih srednjeveških fresk. Bernikove grafike so tehnično nad vse zanimive, presenetljiva pa je tudi Bernikova igra boja in protiboja, ki ju loči z ostro zarezo. Kljub temu je Bernikovo ustvarjanje prehladno, prerazumsko, da bi

prepričalo. Tu tudi številne nagrade ne morejo pomagati. Listi Janeza Boljke pričajo o pretresljivem poetičnem svetu, ki ga podčrtujejo težke, morda nekoliko preromantične barve. Preveliko skonstruiranost bi očital Andreju Jemcu, najmlajšemu na razstavi (roj. 1934), ki je preracionalen, da bi nas vžgal. Poetičen, a spet prekonstruiran svet nam podaja Bogdan Borčić s svojimi ribiškimi znamenji, ki so prežeta s simboličnim nadpomenom. Marjan Pogačnik je razstavil nekaj zelo estetsko učinkujočih vzorcev, ki so poetični, skoraj čudoviti, medtem ko se Marij Pregelj predstavlja z arhaično učinkujočimi listi. Posebno zanimive so na razstavi groteskne vizije Joža Horvata-Jakija, ki spominjajo delno na pravljicni, arhaični in podzavestni svet, medtem ko so po drugi strani pomembna kritika odtujenih človekovih občutkov in nečloveških razmerij v sodobni družbi. Konstruktivizem Karla Zelenka govori dovolj kritično o nezdravi razrasti tehnokracije našega sveta. Njegov Pustni sprevod pod drevesi je eden redkih, žal preveč kritičnih protestnih vzklikov na tej razstavi; pretežno v abstraktnost težče slovenske moderne likovne umetnosti, ki je tudi v tem popolnoma na evropski višini. Kljub temu se prav zaradi takega stanja v sodobni umetnosti, ki se mu z druge strani v zajetni večini pridružuje kičasto sovjetško razgledniško podobarstvo, v človeku poraja osnovno vprašanje: Ni morda naloga umetnosti druge, v drugačnem razmerju do stvarnosti, v spopadu s stvarnostjo? Ne raste velika umetnost kot uči zgodovina in človekova vest, iz univerzalne nega spopada s slabim v stvarnosti? Ni velika umetnost jasno, celotno človekovo dejavnost združujoče dejanje? To danes vse premalo vidimo tudi na slovenski grafiki; zaman čakamo na umetnost, ki bi prikazala današnjega človeka v zanesljivi, nekonformistični, pravični luči. Ker je žal tako, se temu pravi kriza.

Lev Detela

Umrli je Brendan Behan

V neki dublinski bolnišnici je umrl v soboto znani irski dramatik in pisatelj Brendan Behan. Star je bil komaj 41 let. Mučile so ga razne bolezni, kot na primer sladkorna bolezen in bolezen na jetrih, a v bistvu se lahko reče, da ga je pokopal alkohol.

Brendan Behan se je rodil 9. februarja 1923 v nekem dublinskem predmestju. Njegovi najbolj znani gledališki deli sta »Talec« in »The quare fellow«. Njegovo življenje je bilo zelo burno. Prvotno je bil pleskar. Vključil se je v irsko republikansko vojsko, ki, kot znano, vznemirja mejo med Južno Irsko in Severno Irsko, ker hoče doseči priključitev te zadnje matični Irski. Ko pa je začel pisati in doživel svoje prve uspehe kot dramatik, je začel piti. V tem ni poznal zmernosti. V začetku druge svetovne vojne so ga v Angliji aretirali, ker je sodeloval pri atentatih proti angleškim poštnim uradam. Bil je obsojen na tri leta ječe. O tej svoji izkušnji je napisal povest z naslovom »Fant iz Brostala«. V Brostalu je namreč odsedel zaporno kazen. Komaj pa jo je prestal, so ga obsodili na štirinajst let ječe, ker je streljal na dva policijska agenta. Toda tokrat je presedel v ječi samo štiri leta in pol. Potem je začel še bolj piti in od tega ga niso mogli odvrti opomini zdravnikov in prijateljev. Samo lani je moral petkrat v bolnišnico. Kronični zastupitvi z alkoholom in drugim boleznim, ki so ga mučile, se je pridružila še zlatenica. Kadar pa ni bil pijan, je bil briljanten duh in prijeten človek. Toda pijanost ga je popolnoma spremenila. Posegal je v pretepe med pijanci in bil večkrat ranjen ali pa je imel opravka s policijo.

Vsekakor je irska literatura z Brendanom Behanom izgubila enega svojih najboljših pisateljev. Znan pa je bil tudi po vsem ostalem svetu. Njegovе igre so igrali na mnogih velikih odrih.

V velikem tednu

Dnevi vesele priprave in bridkih spominov na veličastno trpljenje se nizajo v predvelikonočnem tednu kot jagode na molku tja do velikega dneva vstajenja.

Zadnji teden v postu se začne že prvi dan po oljni nedelji, ko je ljudstvo vzklikalo »hozana Gospodu«, nekaj dni zatem pa že »križaj Ga!« Veličastje in trpljenje se predstavljata pred vernimi očmi v nepretrganih podobah velikega tedna, ki doseže svoj višek četrty in peti dan.

Ze v starodavnih časih je pomenil četrtek pred prvo spomladansko luno izreden dan. Stari poganski narodi se tedaj darovali bogovom prve spomladne poganjke; prosili so za plodnost svojih njiv. Germanska ljudstva so imenovala ta dan tudi »zeleni četrtek«.

Ko je začela Kristusova blagovest osvajati srca, je Cerkev obdržala stare ljudske običaje, a jim vtila krščanskega duha. Ime zeleni četrtek so izvajali iz judovske navade, ker so na ta dan zaklajali velikonočno jagnje in ga uživali z zelenim sočivjem. Po drugem mnenju pa prihaja ime od prvih besed 22. Davidovega psalma »Na zeleni paši me je pustil...«

Veliki četrtek pa ni dan vriskajočega veselja, marveč je dan tihe slovesnosti, kakor slutnje smrti na križu. Tiha slovesnost Gospodove zadnje večerje v krogu njegovih najbolj zvestih. Globok spomin na sveto Evharistijo, obdano z nevidnim sijajem in nepojmljivo ponižnostjo. Gospod je svojim učencem noge umival. Ta obred ponižanja se je na veliki četrtek ohranil še do danes.

Začel se je spomin na Gospodovo bratsko ljubezen do svojih učencev že v 4. stoletju, kot prča sv. Avguštin. Cerkev ga je pa sprejela med svoje stalne obrede velikega tedna z odlokom cerkvenega zbora v Toledu leta 649. Izbrali so po dvanajst starčkov, v spomin na dvanajst apostolov, in škof jim je po Učenikovem vzgledu umival noge. Obred umivanja nog je prišel v navado tudi na vladarske dvore. Vsaj enkrat na leto so se mogočnjaki zavedali — morda le navidez — da je tudi preprost človek njim enak. Po umivanju so reveže tudi bogato obdarovali.

Pri današnjem cerkvenem obredu škof simbolično zlije vodo na noge dvanajstim klerikom. Se bolj pa je veliki četrtek spomin na zadnjo večerjo, na sveto Evharistijo in na božji grob. Po naših krajih je bil prav ta dan določen za obiskovanje božjega groba. Verniki so romali od cerkve do cerkve, kjer je bil po navadi postavljen pri stranskem oltarju simbol božjega groba. Po vseh primorskih cerkvah je bila ta navada, kot postavljanje jaslic za božič. Pred božjim grobom sta morala stati dva lesena, mrka vojaka s sulico, šlemom in dolgimi brkami, čeprav so bili rimski legijonarji golobradi. Niso smele manjkati tudi

steklene kroglice, ki so se lesketale v luči svečic v vseh mavričnih barvah. Za stražarjema in lučmi je ležalo razpelo. Iz tabernaklja na glavnem oltarju je župnik prinesel Najsvetejše na stranski oltar. V božjem grobu je bila podoba trpečega Zveličarja in resnično živega Boga. Božične jaslice in velikonočni božji grob sta bila kot dva mejnika v letu. Svetle in tihe spomine hranijo nanju vsa dobra srca. Z velikim četrtkom so v zvezi še mnoge lepe ljudske šege in običaji. V Gorici in okolici je ob zvonjenju na veliki četrtek — potem so šli zvonovi »v Rim«, so rekli — staro in mlado hitelo k vodnjakom se umivat. Na goriškem Korzu pri Neptunovem vodnjaku se je otročad kar trla. Po umivanju so pa vsi začeli vrteči lesene raglje, da je škrbetalo do Travnika, kjer se je oglašala druga skupina s podobnim glasbilom. Stari očanci so pa hiteli po maši na zelenjadne vrtove in so urno sipali po gredicah spomladanska semena. Setev velikega četrta, so pravili, ima poseben božji blagoslov.

Zadnja dva dni so pa pustili delo na polju, le okrog hiše so še čedili in pospravljali v veselem velikonočnem vstajenju.

Velikonočna sveča

V cerkvenih obredih velikega tedna ima prav poseben pomen sveča, ki je znak svetlobe in življenja. V treh zadnjih dnevih velikega tedna, v četrtek, petek in soboto, je Cerkev opravljala zvečer obredne molitve, imenovane »Tenebrae«. Ime sega v 12. stoletje, ko so v cerkvah peli te molitve že zvečer.

Ze pri teh molitvah so sveče v ospredju kot zunanji velikonočni simbol. V prezbiteriju je postavljen visok svečnik v obliki trikotnika. Na njem je pritrtjenih petnajst sveč iz rumenega voska. Stevilo predstavlja dvanajst apostolov, dva učenca in najvišja na vrhu trikotnika pa Kristus. V koru pojejo devet psalmov in pet hvalnic. Po vsakem psalmu ugasne klerik po eno svečo, zaporedoma na obeh straneh trikotnika. Začne z najnižjo, ki je obrnjena proti evangelijski strani oltarja. Med hvalnico »Ut sine timore« (Kakor brez strahu) upihne strežnik zaporedoma tudi vseh šest sveč na oltarju. Ostane prižgana samo sveča na vrhu trikotnega svečnika. Ko se ponavlja antifona »Benedictus«, sname duhovnik svečo in jo nese prižgano za oltar, da ostane vernikom skrita. Šele po končanem obredu jo zopet prineso in postavijo na svečnik.

Ta obred in ugaševanje sveč spominjata, kako so apostoli drug za drugim zapuščali Gospoda v smrtinem boju v getzemanskem vrtu. Samo On je bedel, njegova bolest je razsvetljevala vrt trpljenja in speče na njem. Tudi ko se je Kristus skrtil s svojo smrtjo, je ostal živ kot sveča, ki gori, a jo verniki v cerkvi ne vidijo.

Se globlji velikonočni simbol predstavlja debela in visoka velikonočna sveča. Navada blagoslavljanja velikonočne sveče je zelo stara. Omenja jo v nekem pismu že sveti Hieronim. Psalmi, ki se ob tem obredu prepevajo, segajo že v 5. stoletje in predstavljajo biser liturgičnega slovstva.

V velikonočno svečo utisnejo na zgornjem koncu pet debelih zrn blagoslovljenega kadila v obliki križa. Ob straneh so pa narisane velike začetnice Alfa in Omega, ki sta prva, oziroma zadnja črka

Simbol življenja

Novi časi — novo življenje, nove navade, po navadi brez srca in duše se uveljavljajo. Stare šege, pomenljivi obredi se izgublajo. Ostale so le tiste, ki ne koreninijo samo v ljudskem obredu, marveč zadovoljijo tudi telo in še bolj želodec.

Nekaj takega je z velikonočnimi jedili. Po vseh hišah je navada, da mora biti po vstajenju miza bogato obložena z vsemi mogočimi dobrinami. Pri nas se oko in želodec naslajata ob poticah in gubanah. Na krožniku duhti sveže kuhana gnjat s hrenom. Izobilje pomeni, da je mimo štiridesetdnevni post; ta pomen velja bolj za želodčarje. Za mnoge druge pa je obilje znak prerrojene pomladanske narode, vstajenja v naravi. Za vernega človeka še bolj vstajenje božje in bogastvo v duši.

Osrednji simbol med jedili na belopogrjnjeni velikonočni mizi so pa še vedno barvana jajca ali pisanice; pri nas jim pravimo pirhi. Ze najstarejši narodi v Egiptu, Perziji in Grčiji so imeli jajce za vir življenja; iz jajca se izvali pišče, novo življenje. Po dolgem zimskem spanju narave, spominja jajce človeka na novo življenje.

Velikonočna simbolika je pridružila novemu klitju v naravi še krščansko pojmovanje verske obnove v duhu Gospodovega vstajenja.

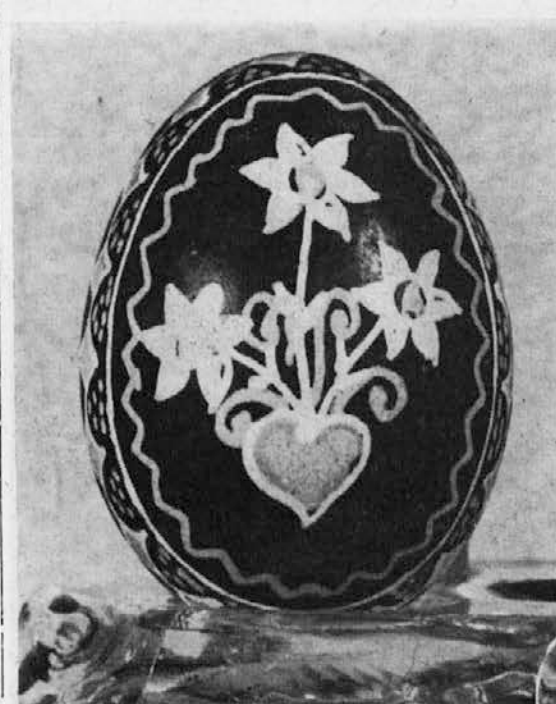
Ze prvim kristjanom je bilo jajce simbol veskega življenja in vstajenja. Papež Pavel V. je zložil celo posebno molitev, v kateri je klical božjega blagoslova na vse, ki uživajo velikonočno jajce v spomin na Vstajenje. Zato se je prav v 17. stoletju razvila navada barvanih in pisanih pirhov. Prevladovala je rdeča barva kot znak življenja. Pozneje se je zlasti med Slovenci udomačila navada poslikanih jajc. Pirhe rišejo z votlim pisalom, skozi katero teče vosek. Z njim pokrijejo tiste dele lupine, ki ne bodo pobarvane. V Beneški Sloveniji, v Prekmurju in posebno v Beli Krajini so pravi mojstri v izdelovanju pisanic. Okraski so različni, geometrični, rastlinski, cele podobe ali pa napisi. Ponekod predstavljajo pirhi in pisanice že pravo ljudsko umetnost, ki pa žal že prehaja v pozabo.

Danes občudujemo v izložbah velika čokoladna jajca, ki imajo malo zveze z velikonočno simboliko jajca kot vira telesnega in duhovnega življenja.

grške abecede. Pomenita pa začetek in konec vsega.

Velikonočna sveča stoji na visokem svečniku pred evangelijsko stranjo glavnega oltarja; na tem mestu ostane od velike noči do praznika vnebohoda. Kot simbol pomeni vstalega Odrešenika, ki je ostal med ljudmi od vstajenja do vnebohoda.

V malokateri dobi liturgičnega leta se obhajajo po cerkvah tako globoki obredi kot v velikonočnem času, ki živo spominja tudi mlačnega vernika na moč trpljenja in poveljčanega Vstajenja.

Univerzitetni študentje v Ljubljani smo demonstrirali proti pristopu Jugoslavije k »osi« Rim - Berlin - Tokio, ker nas je bilo sram ob misli, da naj bi slovenski narod, čeprav prisiljen od takratnega beogradskega režima, stal v svetovnem spopadu med svobodo in nasiljem na strani fašističnih držav. In ko je z državnim udarom in zaradi splošne obsodbe demokratičnega javnega mnenja padla vlada, ki se je ustrašila »osi«, smo si globoko oddahnili. Niti misli na vojno nas ni bilo strah. Vedeli smo, da bo Hitlerjeva Nemčija v veliki vojni propadla; v to smo verovali in to smo imeli tudi vnaprej izračunano, saj mora nasilje končno vedno podleči v boju s pametjo in naravnimi ter božjimi zakoni, ki so položeni v človeško naravo. Delali pa smo si še iluzije o odporni sili takratne jugoslovanske vojske. Upali smo, da bo vendarle sposobna, da drži fronto proti sovražnikom, čeprav v umiku, dokler ji ne prispejo na pomoč sile zahodnih zaveznikov. O tem, da bodo Združene države kmalu vmešane v boj, smo bili trdno prepričani. Bila je le stvar ugodnega trenutka.

Toda ko sem v soboto pred cvetno nedeljo okrog polnoči odhajal iz študentskega kluba »Zarja«, kjer smo stalno živahno razpravljali o položaju, in zagledal, kako se je vlekla skozi tiho mesto dolga vojaška kolona, sestavljena iz samih vozil z volovsko vprego, me je v hipu prevzela huda slutnja, da se ne moremo na jugoslovansko vojsko prav nič zanašati. Voli so stopali počasi, z visečimi glavami, in vlekli s plahtami pokrite vozove, na katerih je bilo bogve kaj, morda strelivo, morda pratež, in zraven njih so stopali apatični vojaki s puškami na jermenu. Kaj bo vendar opravila ta vojska z volovskimi vpregami proti motoriziranim Hitlerjevim kolonom, ki so zavzele že pol Evrope? sem se vprašal. Te kolone so bile strašna stvarnost, fotografije njihovega zmaganost na Češkem Poljskem, na Nizozemskem, v Belgiji, Franciji in na Norveškem so bile v vseh časnikih in ilustriranih listih. Ta klavna kolona volovskih vpreg in vojakov-pastirjev, ki niso imeli pojma o moderni tehniki, pa se mi je zazdela v primeri z njimi moreča vizija v temi zatemnjenege mesta. Kdo ve, kam so šli, naprej ali nazaj, ali enkrat naprej enkrat nazaj, kakor je padlo kakemu poveljniku sredi splošne zmede v glavo? To je bilo najbolj verjetno, kot se je potem izkazalo, toda tisto noč na svoje povpraševanje pri vojaki nisem dobil odgovora. Tudi sami sploh niso vedeli, kam gredo, naprej ali nazaj. Nihče jim ni povedal, kam so namenjeni. Topo in vdano so stopali poleg volov, in ti so se pokorno vlekli po trdem mestnem tlaku v noč. Niti enkrat ni počil bič in nobene besede ni bilo slišati, le vozovi so lahko škripali.

V nedeljo zjutraj me je prebudilo tuljenje siren in drdranje protiletalskih strojnic. Slišati je bilo brnenje sovražnih letal; skočil sem k oknu, toda videti jih nisem mogel. Naglo sem se oblekel in stekel v naš študentski klub. Toda tam je bilo

Kraški motiv

(fto Magajna)

E. Z.

VELIKA

malo ljudi. Vse se je bilo nekam razkropilo, vsak je imel kake nujne opravke. Čeprav smo bili pripravljeni na vojno, je njen izbruh vendar vse presenetil. Razširile so se vesti o bombardiranju Beograda, toda o tem, kaj dela jugoslovanska vojska, je bil jugoslovanski radio več kot redkobeseden. Tolažili smo se s tem, da poveljstvo in vlada ne objavljata poročil o tem zaradi konspirativnosti. Toda tista redkobesednost in nedoločnost posameznih redkih poročil sta vplivali na vse zelo mučno. Okrog polenajste ure sem srečal na Aleksandrovi cesti, kjer smo se navadno ob nedeljah dopoldne sprehajali in si ogledovali cvet ljubljanskih deklet, ki pa je bila tisti dan skoraj prazna, nekega svojega prijatelja. Komaj sva se spustila v pogovor, so zatulile sirene in so se oglasile posamezne redke strojnice. Začel sem iskati z očmi sovražno letalo (po brnenju je bilo razločiti, da je samo eno), in res se je zibalo precej nizko nad mestom, kot da se ne zmeni za slabotno bevskanje protiletalskih baterij z grada in s streh. Ko pa sem se ozrl po prijatelju, ga ni bilo nikjer več. Videl sem ga šele naslednji dan. Povedal mi je, da ga je prevzel paničen strah in je na vso moč zdrvel v Tivoli ter se skrnil pod grmovje. Zivci, je rekel. Preveč je že bral o bombardiranih. Bil je iz ugledne ljubljanske družine, in taki meščanski sinčki imajo res bolj nežne živce, sem si rekel. Danes zavzema tisti moj prijatelj visok položaj, celo v Združenih narodih, in vsakokrat, kadar najdem v časnikih njegovo ime, se nehote spomnim tistega dogodka.

Tisto letalo pa je bilo tudi edino, ki sem ga tisto cvetno nedeljo 1941 videl nad Ljubljano. Tudi protiletalska obramba je zanaprej molčala in se menda sploh ni več oglasila. Vse pa je željno nastavljalo ušesa, da bi slišalo, kaj se dogaja na frontah. Sovražni radio je bil radodarnější z vestmi, vendar nismo hoteli verjeti vsega, kar je povedal. Bili smo prepričani, da laže, da bi dvigal moralo lastnega naroda in zbijal nasprotnikovo. Govorilo se je o nemškem prodoru pri Mariboru in še na nekaterih drugih točkah na južnovzhodni meji države, toda to ni preveč vplivalo na nas študente. Bili smo pripravljene na to, da bodo Nemci prodirali. Radi pa bi bili slišali kaj o odporu naših čet in o hudih bojih, ki bi nas navdali s ponosom, da se Jugoslavija ne da kar tako in ki bi nam vili upanje, da bo napad frontalno vzdržala vsaj kje v osrčju bosanskih planin. Toda takih vesti ni in ni hotelo biti. Nedelja je minila v mučni negotovosti. Nikjer ni bilo videti več nikakega premikanja novih čet in še manj kakih motoriziranih enot.

Noč smo prebili v klubu, zleknjeni kar po tleh, ker se nam je zdelo nemogoče, da bi Nemci tudi Ljubljane ne posuli malo z bombami. Pripravljene smo bili skočiti pokonci ob prvem alarmu ali tresku. Toda noč je minila mirno. Zjutraj smo se neprespani razšli vsak proti svoji študentski sobi, da bi se vsaj doma malo naspali. Toda nemir mi ni dal spati. Kmalu sem bil spet na ulicah in se znašel v klubu. Se vedno ni nihče nič točnega več o frontah. Po radiu smo slišali le čudno vest, da so jugoslovanski četniki vdrli na ozemlje Zadra. O položaju na slovenskih mejah nič. Toda o sovražniku še ni bilo ne duha ne sluha. To nas je tolažilo. A tudi o jugoslovanski vojski ni bilo ne duha ne sluha, razen kakega neparfimiranega srbskega častnika, ki se je za hip pojavil na ulici v središču, in nekega mladega slovenskega planinskega častnika z odlikovanjem na prsih, ki smo ga z občudovanjem gledali, on pa je dajal na naša tesnoba vprašanja pomenljivo pesimistične odgovore.

Potem tudi vesti o četnikih ni bilo več. Raznesla se je vest, da so Nemci zavzeli Maribor. Drugi so trdili, da točno vedo, da to ni res. Mariborčani med nami so postali zaskrbljeni. Če je bilo res, so bili odrezani od domačega mesta in skrbela jih je usoda domačih. Naenkrat so se začutili kot begunci. Ko se je začela propaganda za ustanovitev prostovoljske študentske legije, so bili med prvimi, ki so se navdušili za idejo. Zvedelo se je tudi, da so se bili tudi tisti študentje, ki so bili ob izbruhu vojne doma, prijavili za prostovoljce. To novico so prinesli ljudje, ki se jim je že posrečilo priti po izbruhu vojne iz štajerske metropole v Ljubljano. Še bolj nas je vzpodbudila.

Cerkvica pri Sv. Barbari nad Miljami (fto Magajna)

Znašel sem se v delegaciji, ki je odšla prosit poveljnika mesta, nekega srbskega generala v belgijski vojašnici, naj dovoli, da si ustanovimo legijo. Toda on ni pokazal nikake vneme za to idejo, kar nas je nekoliko poparilo. Svetoval nam je, naj se zanesemo na vojsko, da bo že ona storila svojo dolžnost, medtem ko bi ne znal z nami kaj početi, ker nismo izvežbani. Uporabil je še nekaj vljudnostnih fraz in nas odslovil. Odšli smo poparjeni. Kljub temu nam ni dalo miru. Cutili smo, da smo dolžni nekaj storiti proti smrtnim sovražnikom slovenstva, ki so vdrali preko naših mej. Preveč smo sovražili totalitarna fašistična režima, da bi mogli mirno gledati, kako zasedata našo deželo, ali da bi se celo sprijaznili z misljo, da bi živeli pod njima. To nam ni šlo v glavo. In tako smo začeli organizirati legijo. Objavili smo pozive po radiu in v torek se je že gnetlo študentov pred mizami na univerzi, kjer smo se vsi sovali. Vojaška oblast se za to ni več brigala. Nekdo je le dal dovoljenje in nam določil tudi poveljnika, že postaranega rezervnega kapetana Hočvarja. V sredo popoldne, ko se je že z gotovostjo vedelo, da so Nemci zavzeli Maribor, drugače pa je še vedno vladala največja nejasnost o položaju na frontah, smo se zbrali, okrog tisoč študentov (ženske-vojaki tedaj še niso prišli v modo), in v sprevedu odkorakali na glavno železniško postajo, že uvrščeni v čete.

Vsak je bil seveda oblečen po svoje. Po večini smo nosili vetrne jopiče in bili sploh oblečeni kot za izlet v hribe, z nabasanimi nahrbtniki, preko katerih smo imeli pripete zvite odeje. Orožja nam seveda niso dali in tako smo napravljali samo vtis dolge kolone rekrutov in gotovo nismo vzbujali kdove kako groznega vtisa. Vendar mislim, da tedaj v vsej Jugoslaviji ni bilo kolone, ki bi bila bolj bojevita in pripravljena, da se na življenje in smrt spopade s sovražnikom, neglede na izid. Prepevali smo bojevite koračnice, od slovenskih do marseljeze, in marsikdo, ki nas je gledal, je bil ponosen na nas, ženske so si brisale oči (na ulicah, po katerih smo korakali s Kongresnega trga, se je seveda napravil šalir) in nekateri so nam vzpodbujevalno vzklikali. Na postaji smo se zbasali v tovorni vlak, ki je odpeljal proti Novemu mestu. Vozili smo se vso noč, brez kakšnih posebnih incidentov. V Karlovcu smo sprejeli še četo, ki se je odneljala na lastno pobudo naprej že dan prej in običajno v tem hrvaškem mestu. Ti so nam povedali o čudno sovražnem vzdušju

NOČ 1941

tankajšnjega prebivavstva. Vendar nam to ni zvelo poguma.

V četrtek zgodaj zjutraj smo se pripeljali v Zagreb in odkorakali v dolgem sprevedu po popolnoma praznih ulicah proti vojašnici Zrinjskega in Frankopana. Tu nas ni nihče pozdravljalo, zdelo se je, da se nihče ne zmeni za nas. Tu pa tam se je odprlo okno in zdelo se nam je, da smo ujeli kako porogljivo besedo, toda nismo ji pripisovali važnosti. Vojašnica je bila zapuščena, le majhna skupina častnikov, ki so bili določeni za naše poveljnike, je baje ostala v njej, toda videli smo samo enega, ki se je prikazal sredi dopoldneva. Zgrnili smo se okrog njega in skušali kaj zvedeti, kam nas mislijo poslati, kdaj bomo dobili uniforme in orožje in koliko časa se bomo vežbali. Toda častnik se je samo nekam porogljivo smehljaj in nam odgovarjal enozložno in z zmigovanjem ramen. Sam ni nič vedel, ali pa je že vse vedel, pa nam ni hotel povedati. Kmalu je izginil in v vojašnici je ostal samo naš kapetan Hočevar. Tu pa tam se je pokazal kak apatični vojak. Ko smo se spustili z njim v razgovor, so nam povedali, da je prebivavstvo zunaj sovražno razpoloženo. Ker se nihče ni brigal za nas, so nekateri prelezli zidove in šli na ogled v mesto. Ko so se vrnilo, so nam povedali, da vse po vsem mestu samo hrvaške zastave in da se na ulicah zbirajo skupine in vzklikajo proti Jugoslaviji in za neodvisno Hrvaško. Te skupine so vedno bolj naraščale in zgodaj popoldne se je slišalo njihovo strastno vzklikanje, rjovenje in prepevanje že v vojašnico. Vedeli smo za ustaše, toda niti slutiti nismo, da imajo v glavnem mestu Hrvaške toliko pristašev.

Skušali smo pregovoriti vojake, da bi nam dali uniforme in orožje — tako bi se bili počutili tudi bolj varne — toda povedali so, da jim je to prepovedano. Tudi kapetan Hočevar nas je miril v naši vnemi, češ vse o svojem času. Toda ker nam nihče ni branil stikati po vojašnici, so nekateri odkrili skladišče uniform in se preoblekli. Drugi so si oblekli samo vojaške plašče preko svoje obleke in natakneli vojaške kape. Orožja ni imel nihče, razen manjše čete nekkih četnikov, ki so se okrog popoldneva pojavili na dvorišču vojašnice, neobriti in našemljeni, da jih je bilo grozno pogledati, z visokimi kosmatimi kučmami, da so se zdeli za glavo večji, kot so bili v resnici, s preko prs prekrizanimi pasovi z naboji in z umazanimi ovčjimi kožuhmi. Gledali so grdo, kolikor so mogli, in potrpežljivo stali v vrsti nekaj ur ter se postavljali s svojo strašnostjo.

Medtem pa so ustaši prevzemali oblast v mestu. Mi smo postali vedno bolj nepotrpežljivi. Nihče

nam ni povedal, kaj bo z nami. Tega ni vedel niti kapetan Hočevar. Vsi častniki razen njega so izginili. Videli smo tudi vojake, ki so drug za drugim prelezli zid in jo odkurili. Svetovali so tudi nam, naj storimo tako, a nismo hoteli. Pozneje je bilo marsikomu žal za to. Za drugo uro popoldne je bil napovedan zbor na dvorišču, a ga ni bilo. Čas se je vlekel, ne dabi nam kdo povedal, kaj naj storimo. Četniki so končno izginili. Stali smo v gruclah na dvorišču in se razgovarjali o položaju. Se vedno smo zaupali v organizacijo jugoslovanske vojske. Nekdo mora vendar voditi račun o nas. Toda okrog četrte ure je bilo že jasno, da je vsega konec. Rjoveče skupine so hodile po cestah mimo vojašnice in izzivalo. Straže pri vratih so izginile. Prve skupine civilistov so vdrle na dvorišče vojašnice. Kmalu je bilo očitno, da smo obkoljeni. Nekateri so predlagali, da bi se polastili vojaških kamionov, ki so stali na dvorišču, in se skušali z njimi prebiti skozi mesto. Drugim se je zdela ta ideja preveč fantastična in nevarna; imeli so prav, ker se je pozno popoldne zaslalo z ulic grmenje tankov in šum navdušenega vzklikanja. Skozi mesto so že vozili nemški tanki in množica jim je pozdravljala. Jugoslavije je bilo konec. Mi smo se umaknili v notranje prostore vojašnice. Na dvoriščih so gospodarili oboroženi civilisti, med njimi tudi ženske. Začeli so streljati v okna, tako da smo morali nizko sklonjeni ali po vseh štirih hoditi sem in tja ali sedeti na tleh. Tedaj so nekateri odkrili v bližnjih sobah precejšnje število pušk in nekaj streliva. Posvetovali smo se, ali je pametno, da se branimo z orožjem, ali bi bilo bolje, da se začnemo pogajati, da nas pušče iz vojašnice. Toda tisti civilisti so bili kot podivjani. Grozili so nam s smrtjo, če nas dobe.

Končno se je pokazal odnekod neki častnik hrvaške avtonomne policije, ki pa je že prešla na ustaško stran. Izbrali smo delegacijo, ki se je šla pogajati z njim na dvorišče. V njej sem bil tudi

jaz. Drugi so resnobno čakali, kaj bo. Rjovel je nad nami in večkrat naperil v nas svojo brzostrelko, vendar smo ga končno le pregovorili, da nam je dovolil prost odhod. Naglo smo se razkropili iz vojašnice. Toda zunaj so začele tolpe lov za nami. Najhuje je bilo za tiste, ki so se bili že preoblekli v vojaške uniforme, pa niso več prišli do svoje obleke. Večini se je vendarle posrečilo, da smo v mraku ušli iz mesta. Noč smo prebili po raznih skrivališčih, in drugo jutro, na Veliki petek smo se začeli po skrivnih poteh in vsak na lastno pest vračati nazaj v Slovenijo, ki je bila tedaj že v oblasti okupatorjev. Po cestah so drvele nemške kolone in v zraku so grmela nemška letala.

Nikdar ne bom pozabil olajšanja, ki smo ga začutili, ko smo naslednji dan na Veliko soboto pri Dobravi nekje spet stopili na slovenska tla. Začutili smo se kljub vsemu spet doma. Tedaj sem prvi občutil, kaj je domovina, pa čeprav zasužnjena. Toda še vedno smo upali — ne, vedeli, da bo po tem Velikem petku prišlo tudi zanjo Vstajenje.

Nova civilizacija iz očiščene človeštva

Pri iskanju knjig in del, ki bi utegnile dopolniti ali pa obogatiti naše izkušnje, pa tudi dodati novih pogledov na zelo pereče probleme, se bo vsakdo prej ali slej srečal z nizozemskim mislecem in zgodovinarjem Johanom Huizingo. Ze sam naslov enega njegovih najpomembnejših del »Kriza civilizacije ali V temi jutrišnjega dne« (italijanski prevod pri založbi Einaudi) močno pritegne našo pozornost.

Johan Huizinga (izg. Hózinga) se je rodil 7. decembra 1872 v nizozemskem mestu Groningen. Tu je leta 1905 pričel poučevati svetovno zgodovino, kar je leta 1915 nadaljeval v Leydnu. Svoj koncept civilizacije kot stila in konvencij, ki se preko navadnega življenja spreminja v neki fiksen svet, ki pa je kljub temu živ in vladan od posebnih in nespremenljivih zakonov, je prikazal v eseju »Homo ludens«. Ze zgodaj je spoznal veliko nevarnost, ki jo je za Evropo in civilizacijo predstavljal nacizem. »Kriza civilizacije ali V temi jutrišnjega dne« je polna skrbi in strahotnih vprašanj. Knjiga, ki jo je spisal leta 1935, je bil alarm slovitega učenjaka (spadal je v vrh tako imenovanega svobodnega duha skupaj s Crocejem, Mannom, Unamunom, Madariago, Zweigom itd.) v obrambo svobode in človeškega dostojanstva. Takoj po vdoru na Nizozemsko so ga nacisti zaprli in kot talec je umrl 1. februarja 1945 blizu Arnheima.

Kljub temu, da danes nekateri njegovi zaključki izzvene preveč posplošeno, posebno tisti o moderni umetnosti in se z njimi niti ne strinjamo, je v njegovem delu velika etična sila. Vprašanja, katerih se loteva, so še danes zelo aktualna in usodna. Pred očmi moramo imeti Huizingovo izjavo, da se v tem delu namenoma ni hotel dotakniti problema duhovne krize v zvezi s socialnim položajem.

TUDI DUHOVNE VREDNOTE SO VAŽNE

Huizinga ugotavlja, da se tako na Zahodu kot na Vzhodu ne uresničuje ideal ravnotežja duhov-

nih in materialnih vrednot, ki je temelj kulture. Prekomerna produkcija ob siromašnosti in gladi, pa tudi intelektualna superprodukcija, ekscesi vseh vrst, začarani krog okoli umetniške proizvodnje, v katerem odvisi umetnik bolj od žurnalističnega tiska, mode in trgovskih koristi, nam res ne morejo dati občutka ravnotežja. Kljub temu, da je znanost dosegla tak napredek, je človek primoran ugotavljati, da je človeštvo še daleč od prave civilizacije. Vzrok tiči za Huizingo v splošni oslabitvi miselne sposobnosti, v dejstvu, da postajajo ljudje vedno manj odvisni od lastne miselne in izrazne sposobnosti. Simptomatično je, pravi Huizinga, da ve tako zahodni kot vzhodni človek od vsega le nekaj. Zjutraj si vzame k zajtrku časopis, podnevi dela, kar ga ne nauči kaj posebno bistvenega, zvečer se zabava ali gre na kako sejo. To velja tako za delavca kot tudi za ravnatelja. Mnjka temeljno prepričanje, da se posameznik lahko dvigne nad splošno raven samo, če si hoče očistiti in poglobiti lastno kulturo. Ko pa posameznik začuti potrebo po lepoti in znanju, se težko izogne enoličnemu prevzemanju sodb in mnenj v konservativni obliki. To ga pripelje, pravi Huizinga, do oslabitve miselne sposobnosti. Poplava, ki se ne omejuje samo na intelektualno področje, ampak tudi na estetsko in čustveno, s svojimi absolutno prekomernimi in zvulgariziranimi prikazovanji, ustvarja človeku nek nestalen in napačen okvir. Mehanizem modernih zabav in njih prevelika vizualnost ne dopuščata koncentracije. Publiciteta — tako trgovaška kot tudi politična — zagrablja sodobnega človeka pri tej vizualni občutljivosti in ga udari v slabotno stran njegove zmanjšane sposobnosti presojanja. Nepredelano znanje je pa ovira za razumno mišljenje in zapreka za modrost.

Pa ne samo v tem vidi Huizinga vzroke krize. Tudi v rasističnih blodnjah, v poveljevanju enega naroda nad drugimi, kar vse stoji v tesni zvezi z zatonom kritičnega duha. Obsoja vse teorije, ki

(Nadaljevanje na 10. strani)

Pomlad v Sv. Križu pri Trstu

(foto Magajna)

GOSPODARSTVO

Kmet v Sovjetski zvezi

Zadnja seja osrednjega odbora sovjetske komunistične partije je glede kmetijstva sklenila mnogo važnega, opazovavcem pa omogočila, da še temeljiteje razumejo, zakaj ni v Sov. zvezi dovolj kruha in morajo zato uvažati žito iz ZDA. (Podatki so povzeti delno po uradnem glasilu »Komunist«, delno po dnevniku »L'Unità«).

Sovjetska zveza predvsem nima katastra in zato tudi ne more imeti natančne statistike o velikosti in kakovosti zemljišč ter posameznih kultur. Kmetijski minister Volovčenko — ki ni komunist — je predlagal, naj se sestavi kataster, ki »naj dovolj načrtovalcem, da ne bodo ukazali sejati žita v gozdove in v močvirja.« Edino tako ne bo Gosplan (državni načrt) slep, naloge in cilji ter kreditna sredstva pa bodo pravilno razdeljeni.

Minister Volovčenko je tudi rekel, da je potrebno preučiti razmere, v katerih žive kmetovavci v kolhozih. V tem oziru navaja »L'Unità« po uradnem glasilu »Komunist« tole: »Kolhozi so nazadnjaški, ker imajo malo sredstev. V njih ni delo redno in zadostno plačano. Samo en kolhoz od petih daje kmetovalcem gotovo plačo. Če pa ni plače, mora kolhoznik iskati vire dohodkov v svojem vrtu — ohišnici, v kakšnem obrtniškem opravilu ali išče službo v mestu.« K temu lahko pripomnimo, da se mora kolhoznik kako drugače znajti: ali da krade ali da v zvezi z načelnikom kolhoza slepari ali da si z vednostjo zastopnikov načrta ali vlade na kakšen drug način pomaga, če ga obup ne sili v alkoholizem.

Ko je pred desetletjem bilo očitno, da bodo pridelki prepričljivi, če se bodo obdelovale samo tiste površine, ki so vedno v obdelovanju, je Hruščev sprožil vprašanje »obdelovanje deviških zemelj«, to je takih, ki niso nikdar služile za njive. Z ogromnimi stroški in žrtvami so začeli obdelovati 30 milijonov ha deviških zemelj v Kazakstanu. Ta poskus pa se je ponesrečil in zadnja seja osrednjega strankinega odbora ni več govorila o tem. Hruščev je predlagal, naj se zemlja obdeluje intenzivno, za kar pa potrebujemo stroje, mnogo umetnih gnojil in odbrana semena. Posebno primanjkuje umetnih gnojil. Zato je potreb-

DELNIŠKE DRUŽBE IN POGOZDOVANJE

Italijanska vlada precej pogozduje, a gospodarstveniki pravijo, da je to pogozdovanje zelo drago in da stane mnogo več, kot če bi pogozdovali zasebniki ali njih družbe. Sedaj je na razpolago za pogozditve zelo mnogo površin, katere je zapustila kmečka sila. V gospodarsko dobro stoječih slojih mnogo razpravljajo o ustanovitvi posebnih delniških družb, ki bi izvršile velika pogozdovalna dela. Tako bi posamezniki zopet zagotovili svojim komaj rojenim hčerkam poročno doto, saj je potrebno 20-25 let čakati na dohodek od pogozditve.

no povečati storilnost obstoječih tovarn, zgraditi nove in uvoziti umetna gnojila.

Po 40 letih, odkar redno posluje sovjetska država, je osrednji odbor komunistične partije odkril tri revolucionarne resnice: Velevažen in nujno potreben je kataster, za zvišanje pridelkov so potrebna umetna gnojila in mužik ali kolhoznik mora biti plačan za svoje delo. Če k temu dodamo, da v Rusiji ni bilo za kolhoznike do sedaj sploh nobene socialne zakonodaje, potem si lahko predstavljamo, zakaj so njihove slabo rodile in zakaj je potreben uvoz žita iz kapitalističnih držav.

Tudi tekoče leto ne kaže zboljšanja in ameriški cenitveni urad ocenjuje letošnjo rusko letino ozimnega žita za 2% slabšo, kot je bila nezadostna lanska. Je pa žetev še zelo daleč in se lahko še vse spremeni.

Nova civilizacija iz očiščene človeštva

(Nadaljevanje z 9. strani)

kakorkoli pogojajo in opravičujejo fizično, duhovno in moralno diskriminacijo in uničevanje ljudi. Tudi odpoved intelektualnemu idealu s povečevanjem življenja in akcije, degeneracija pojma resnice, ki je dobila relativno vrednost, in brezbriznost do nje, so pripeljali človeštvo do tega, kot ugotavlja Huizinga, da proglašajo za resnico to, kar koristi. Spoznavni impulz se podreja volji po življenju. Na ta način je mogel kult življenja skupaj z večjo udobnostjo in uživanjem povzročiti vsemogoča razvrednotenja življenja, celo filozofsko negacijo življenjskih vrednosti. Tak anti-intelektualizem je, kot pravi Huizinga, šel še dalje: proglasil je življenje za boj, prenesel pojem življenjskega boja iz lastne vesti v javno življenje in ga pri tem oropal vsakršne etične vrednosti.

CLOVEK SE NE SME PASIVNO VDATI DEJSTVOM

Tudi moralna degeneracija je znak oslabitve kritične sposobnosti, ravno tako sprejemanje obstoječega stanja za resničnost na način: resničnost je taka in taka, če hočemo živeti, jo moramo sprejeti. Nadalje degeneracija pojma junaštva, kulturni puerilizem, pa tudi nesmiselna vera, da more vojna rešiti človeške probleme, kot da bi vojna ustvarjala modrejše ljudi in manj neumna dejanja, pomanjkanje skupnega ideala, ki pa naj ne bo samo blagostanje, udobnost, mir in red, kar je poznal že jamski človek.

Pri obravnavanju umetnosti se Huizinga drži zelo zastarelih in nepravilnih predsodkov, prav pa ima, ko ugotavlja pomanjkanje pravega prepričanja o poslanstvu umetnosti, stalno iskanje originalnosti, izkoriščanje duha iz zaslužkarskih namer, pomanjkanje čuta za osebno odgovornost, poplavo raznih izmov, strah pred osamljenim delom, izgubo stila in osebnosti, zaničevanje vsega, kar je staro.

Pa čeprav so nekateri Huizingovi zaključki nepopolni in bolj osebni, kot bi smeli biti, je želja po utelešenju pravega humanizma velika in prepričljiva. Jedro njegovega etičnega nauka bi zgoščeno orisali tako: same organizacijske sile, pravi Huizinga, narodi, države, Cerkev, šole, stranke, združenja, ne morejo dati dokončne rešitve. Potrebno je notranje očiščenje, ki naj zajame cellega posameznika. Današnji svet je šel preko vsake absolutne norme. Komaj, da razlikuje med dobrim in slabim. Svet rad razlaga vse današnje krize kot boj bolj nasprotujočih si tendenc, boj nasprotnikov za oblast. Vendar tiči možnost upanja v priznanju, da se morajo vsa ta dogajanja meriti po nekem principu absolutno dobrega in slabega. Iz tega priznanja sledi in to Huizinga izrecno poudarja, da se ne more doseči rešitve z zma-

Potrošnja živil v Italiji

Vsak prebivavec Italije potroši letno 122,5 kg krušnega žita ali 2 kg manj kot pred vojno. Če upoštevamo, da so drugi zapadno-evropski narodi skrčili potrošnjo krušnega žita po vojni še za 15-20%, je poraba kruha v Italiji zelo visoka. Sorazmerno visoka je tudi poraba vina, saj znaša 117 litrov na glavo.

Visoko se je dvignila v zadnjih 2 desetletjih potrošnja zelenjadi, in sicer od 56 kg na 142; potrošnja sadja z agrumi vred se je dvignila od 34 na 92 kg, potrošnja sladkorja od 8 na 23 kg letno.

Sorazmerno nizka je potrošnja maščob: 15,8 kg masla na glavo in leto, 1,1 kg margarine, 1,4 kg olja in drugih maščob. Pred vojno je mlečna industrija porabila na državljanu po 37 kg mleka, danes ga porabi 65 kg. Na vsakega pride danes potrošnja 9,4 kg jajc.

Močno se dviga potrošnja mesa, a kljub temu zavzema Italija v tem oziru zadnje mesto v SET-u in eno zadnjih mest v Zahodni Evropi.

go ene države, enega naroda, ene rase, enega razreda. Huizinga čuti, da je današnja dilema vedno hujska. Povsod množica komplikacij, ki terjajo hitre rešitve, pri katerih si pa mora bister opazovalec priznati, da si komaj more zamišljati rešitve, ki ne bi nasprotovala utemeljenim koristim enih in poštenim željam drugih. Rešitev je, pravi Huizinga, samo dvojna. Ena je oborožen spopad, druga je poravnava nasprotij, ki temelji na širokem mednarodnem razumevanju, v obojestranskem priznanju zakonitih koristi, spoštovanju tuje pravice: **z eno besedo, rešitev, ki temelji na nesamoljubnosti in pravici!**

NOVA ASKEZA

Huizingi ne zadostujejo več moči razumnega internacionalizma, če se ne menja splošni duh. Kot vzpostavitev reda in blagostanja sama na sebi še ne pomenita očiščenja civilizacije, ravno tako se tega ne more pričakovati od prepričljive vojne kot take. **Nova civilizacija se lahko rodi samo iz očiščene človeštva.** Za duhovno osvetlitev, ki jo naša doba tako nujno rabi, bo potrebna nova askeza. Človek se bo moral spomniti, da ne sme biti žival. Nova askeza bo oblast nad samim seboj in zmanjšanje spoštovanja do oblasti in uživanja. Huizinga zaključuje, da bo nova askeza morala biti tudi žrtvovanje. **Zrtvovanje temu, kar je za nas najbolj vzvišeno. To pa ne more biti ena država, niti en narod, niti en razred, niti ne more biti to osebna, lastna eksistenca.** Mladi naj dobro premislijo notranjo vrednost tistih principov, za katere jih kličejo v boj.

Očitek, ki ga delajo Huizingi, je, da je navsezadnje kriza civilizacije kriza meščanske civilizacije, ne pa komunistične. Toda sam Huizinga odgovarja, da pomeni prenos rešitve krize civilizacije na socialno preureditev, beg pred dolžnostjo reševanja kulturnih problemov v sedanjem položaju. Socialna preureditev, podčrtuje Huizinga, lahko premaga gotove ovire in odpre nove možnosti, sama na sebi pa ne jamči kulturnega prenovljenja niti premaganje krize. Kako dalekoviden je bil Huizinga, ni treba posebej omenjati. Vsak, ki spremlja dogodke v komunističnih državah, bo moral priti do podobnih zaključkov. Zivahne diskusije po ljubljanskih kulturnih revijah kažejo, kako se širi spoznanje, da je treba pred ali vsaj istočasno s političnimi prenosovami podpirati in uresničevati predvsem kulturno obnovo samo po sebi, idealno odgovornost posameznika, samovzgojo k racionalnosti ljudi, zakaj drugače lahko doživimo namesto obnove civilizacije njen propad, civilizacijo mravljinjaka, kot je po prejemu Prešernove nagrade izjavil za Naše razglede Edvard Kocbek.

Vladimir Vremec

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Medtem ko to pišemo, se leto 1921 bliža h koncu. Moje uredništvo Edinosti se neha in se pričinja novo poglavje političnega življenja. Virgil Šček se tega zaveda in temu primerno ravna svoje delovanje.

Stopamo v dobo deželne avtonomije, ki je bila pod Avstrijo značilna poteza novih pokrajin. Odkar je Italija postala gospoda-

104. Dr. E. BESEDNJAK

rica Julijske krajine in Južnega Tirola, je avtonomija zginila. Vlada je sicer ob različnih prilikah javno obljubila, da bo občinsko in deželno avtonomijo v novih pokrajinah ohranila, in tudi kralj je v svojem prestolnem govoru obljubo ponovil.

Predsednik vlade je ustanovil v Rimu poseben urad, ki se je bavil z avtonomijo, in načeloval mu je nekdanji urednik Piccola gospod Sabata. Mož je avtonomijo dobro poznal in vedel za prednosti, ki jih je nudila Italijanom v Istri. Razume se, da je tudi to pot skušal zagotoviti večino Italijanom.

S kraljevim odlokom z dne 19. decembra 1921 se na predlog ministrskega predsednika ustanovita izredna deželna odbora za Istro in Goriško-Gradiščansko. Izredni deželni odbor za Istro sestoji iz predsednika, 14 odbornikov in 6 namestnikov. Predsednika nadomestuje v primeru zadržka ali odsotnosti član odbora, ki ga določi predsednik in potrdi generalni civilni komisar za Julijsko krajino. Način, kako in kdaj stopijo namestniki na mesto manjkajočih, zadržanih in odsotnih odbornikov, se določi po predsedniku.

Za predsednika izrednega deželnega odbora za Istro je imenovan senator odvetnik Inocenc Chersich, za odbornike odvetniki Josip Bregato, Josip Cosulich, Peter Davanzo, inženir Italo de Franceschi, odvetnik Ivan Frausin, prof. Franc Matejčič, prof. Ivan

Mrach, Josip Pangerc, odvetnik Noe Percich, odvetnik Josip Poščič, dr. Dominik Sambo, odvetnik Tulij Sbisà, odvetnik Iginij Venier, odvetnik Emerik Vratovič.

DR. LUIGI PETTARIN

Na Goriško-Gradiščanskem so bile razmere nekoliko drugačne. Res je sicer, da so tudi tu Slovani tvorili dvetretjinsko večino, a bili so v deželnem zboru v manjšini. A tega niso zakrivali Italijani, temveč Dunaj, ki je izdal tak zakon. Posledica vojne 1914-1918 je bila, da sta Julijski krajini bila — priklopljena — okraj Idrija in gornja vipavska dolina do Postojne. Število Slovanov se je povečalo, a Italijani niso nosili za to nobene krivde.

Njihov predstavnik na Goriškem je bil dr. Luigi Pettarin, ki ga jaz nisem poznal. Pač pa je bil znan Virgilu Ščeku, našemu poslancu v rimskem parlamentu. Šček je sklenil z njim skoro prijateljstvo in obravnaval z njim slovenske zadeve.

Z ozirom na žaljivo majhno zastopstvo Jugoslovanov v odborih je politično društvo Edinost v Trstu nasvetovalo, da naj se sicer zaenkrat sprejme imenovanje, ki nam daje vsaj možnost kontrole, kritike in opozicije, naj se pa tudi odločno protestira proti zapostavljanju in zahteva sprememba v doglednem času.

Izredni deželni odbor za Goriško-Gradiščansko je sestavljen iz predsednika, 10 odbornikov in 4 namestnikov. Za predsednika je imenovan dr. Luigi Pettarin, za odbornike sledeči gospodje: dr. Engelbert Besednjak, dr. Ivan Bonavia, dr. Anton Gregorčič, Ignacij Križman, dr. Valentin Pascoli, Fran Pellaschier, Anton Pontoni, Karel Treven, dr. Henrik Tuma in Jurij Zottig. Za namestnike so imenovani gospodje: dr. Anton Marchesini - Piemontese, Anton Mikuž, č. g. Karel Oblak in Marij Rizzatti.

MED DOMAČINI

Dr. Pettarin je bil med Slovenci dobro znan kot dolgoletni deželnozborski tajnik, ki je obvladal njihov jezik. Bil je v službi pod Avstrijo in poznal dobro razmere v deželi. Takoj je ugotovil, da je mož, ki bo igral vodilno vlogo med Slovenci na Goriškem, Virgil Šček. Anton Gregorčič je bil sicer častitljiva in ugledna oseba, vendar njegova stranka je bila v razsulu.

Jaz sem ga poznal od dijaških let. Bil sem v študiju na Dunaju, kjer je dr. Anton Gregorčič vršil službo deželnega odbornika ter mi dajal od časa do časa kako podporo. Ob koncu vojne sva se srečala v Gorici in jaz ter Šček sva ga obiskala.

Ponudila sva mu mesto deželnega odbornika, ki ga je z veseljem sprejel. Bil mu je v zadoščenje, da ga tudi nova stranka priznava. S Ščekom sva poskusila tudi v drugih vprašanih najti sporazum, a tu je bil Gregorčič nepopustljiv. Pustila sva ga na miru. Domenili smo se, da mene izvolijo v ožji deželni odbor, in dr. Pettarin je dal zagotovilo, da bo glasoval za našo listo, ako bi nastale pri volitvi težave. Teh težav pa ni bilo, ker so slovenski deželni odborniki glasovali zame.

Drugi deželni odbornik je bil dr. Henrik Tuma. Zastopal je komunistično stranko, a bil nekdanji sotrudenik dr. Antona Gregorčiča in Andreja Gabrščka. To je bila že tretja stranka, ki jo je menjal, a užival je kljub temu ugled, tako da je bil brez težave izvoljen v ožji deželni odbor. Anton Gregorčič mi je dal nasvet, kako naj delam, ako hočem, da bo Tuma glasoval za moje predloge: naj predlagam nasprotno, on bo začel pobijati in sprejel ves načrt. Poskusil sem in je šlo.

Izmed Slovencev je bil določen za deželnega odbornika nadučitelj Ignacij Križman in Karel Treven, trgovec iz Idrije. Za namestnika sta bila imenovana dva Slovenca: Anton Mikuž iz Sv. Lucije in častiti gospod Karel Oblak.

(Dalje)

Tinčku je šlo na jok.

»Tebe nikjer nič ni, da veš!... Kaj pa misliš, da si, če imaš enajst let!«

»Ti pa jih imaš samo osem!«

»Bom že mami povedal... Pa vaju ne bo nikamor pustila,« je zagrozil Tinček.

»Tožljivec!« mu je zabrusil Matija.

»Nikar se ne prepirajta,« je rekel Janez. »Tozariti ni lepo, veš, Tinček.«

»Saj sem samo zato tako rekel, ker me draži,« se je izgovarjal Tinček in bilo ga je nekoliko sram. »Vedno mi pravi, da sem majhen.«

»Saj tudi si, a to ni nič hudega. Boš že zrastel,« ga je potolažil Janez. »Ti, Matija, pa ga nikar ne draži s tem. Ni še dolgo, ko si bil tudi ti tako majhen.«

»Bodimo si spet dobri, velja? Podajmo si roke!« je skesano dejal Matija.

»Prav, ti pa presekaš, Tinček, da bo bolj veljalo... Vesta, kaj sem bral v neki knjigi? Če so si bratje dobri in trdno skupaj držijo, jih ne more nič na svetu premagati.«

»Niti medved?« je vprašal Tinček.

»Niti medved,« je pritrdil Janez.

»In niti slon?«

»Niti slon.«

»Tako rad bi videl slona.«

»V mestu je tudi cirkus, veš, kjer imajo slone. In kadar bova zaslužila z Janezkom že dosti denarja, bova prišla po tebe in te peljala v cirkus,« mu je obljubil Matija.

Trije bratje gredo po svetu

F. J. 3

PRAVLJICA

»Tudi mamo?« je vprašal Tinček.

»Tudi mamo, seveda, če bo hotela.«

»Mogoče pa ne bo hotela, če se bo bala slonov,« je podvomil Tinček.

»No, nas bo pa zunaj počakala. Ali pa doma,« je rekel Matija.

»Kdaj torej greva, Matija?« je vprašal Janez.

»Zdaj takoj, če hočeš.«

Janez je pomislil.

»Ne, takoj ne, ker bo kmalu noč. Jutri zjutraj, ko bo odšla mama h Korenjakovim. Vem, da bo jutri pomagala pri Korenjakovih, ker bodo imeli kolone. Prejle je prišel povedat njihov hlapec.«

»Kaj pa, če bi rajši počakala na Korenjakove kolone?« je poželjivo predlagal Matija.

»Kaj še. Kdaj se bova potem odpravila zdoma? Ko bo zapadel sneg?« je strogo vprašal Janez. »Takoj zdaj pripravim vse, kar bova vzela s seboj. Napravila si bova culici.«

»In dobro ju morava skriti, da ju mama ne najde,« je rekel Matija.

»Res je. Gotovo bi naju ne pustila v mesto, ker je tako daleč.«

(Dalje)

Vesele velikonočne praznike želijo:

TRGOVINA NA DROBNO
IN NA DEBELO

Kežžè

TRST, Trg. S. Giovanni, 1 - Tel. 35-019

Emajlirani štedilniki in peči najmodernejših oblik za vsa goriva. Popolne opreme za kuhinje, jedilnice, restavracije, iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki, dekorativni predmeti umetne obrti od keramike do brušenega stekla. Lestenci ter vse vrste električnih luči klasične in moderne oblike

PRODAJA TUDI NA OBROKE

GOSTILNA

Ostrouška

TRST - Ulica S. Nicolò, 1 - Tel. 97-918

URARNA IN ZLATARNA

TRST - Campo S. Giacomo, 3 - Tel. 95-881

Bogata izbira švicarskih ur
in lično izdelane zlatnine

VSE ZA KMETOVALCE

EDVARD FURLANI

TRST - Ul. Milano, 18 - Telef. 35-169

Krma za živino - Žita - Umetna gnojila -
Žveplo - Modra galica - Poljedelski stroji
Orodje - Vsakovrstna semena

Zastopnik za Trst in Gorico svetovno znanih strojev za obdelovanje zemlje ter kosilnice AGRIA

Andrej Bolko mr. ph.

Farmaceutski proizvodi in kemikalije

TRST - ULICA TORREBIANCA, 21/II

Import - Export Telefon 31-315

ZOBOZDRAVNIK

Dr. STANISLAV PAVLICA

TRST - Ul. Ghenga, 9 - Tel. 31-813

POTOVALNI IN TURISTIČNI URAD
« A U R O R A »

TRST - Ul. Cicerone, 4 Telefon 29-243

ELEKTROINSTALACIJSKO PODJETJE

Milan Ambrožič

TRST - Ul. Miramare, 29 - Tel. 29-322

Popolna oprema za električne kuhinje, lestenci in vse vrste električnih luči klasične in moderne oblike - Vsakovrstna popravila in naročila

karna graphis tiskarna graphis tiska

t i s k a r n a

graphis

t r s t
ulica sv. frančiška 20

Giacomo Vatovec Succ.

TRST, Ul. Torrebianca, 19 - Tel. 23-587, 37-561

Izvaža darilne pošiljke - kolesa - motorna kolesa - gospodinjske predmete - radioaparate, šivalne stroje - kolonialno blago

ZALOGA TEPIH. PAPIRJA

TATJANA PANJEK GODINA

TRST - Ul. Mazzini, 7 Tel. 37-636

DESTILACIJA ESENC
J A N O V Š E K

Tvrdba ustanovljena leta 1883

TRST - BARKOVLJE - Tel. 29-963

NAJLEPŠE CVETLICE DOBITE PRI

« I V A N K I »

TRST - Ul. Dell'Istria, 19 - Tel. 95-052

CVETLIČARNA

MARIJA LIPOVEC

TRST, Trg Vico, 7 - Tel. 41-511

CVETLIČARNA

« S A V I N A »

TRST - Ul. Istria, 10 - Tel. 55-590

KROJAČNICA

LADO PREMUR

TRST - Ul. Ginnastica 35*1 - Tel. 45-447

želi vsem klientom vesele praznike!

Vesele velikonočne praznike
želi vsem cenj. odjemavcem in prijateljem

TRGOVINA JESTVIN

Resinovič Franc

TRST - Trg. sv. Frančiška, 8 - Tel. 36-809

ZALOGA VINA, LIKERJEV - UVOZ - IZVOZ

Miran Kuřet

TRST - Ul. Valdirivo, 3 - Tel. 28-926

želi svojim odjemalcem veselo veliko noč

Trgovina kmetijskih strojev in orodja

Marinac Vladislav

Trst - Str. Vecchia dell'Istria, 64 - Tel. 41-176

Umetna gnojila - Krma za živino - Prvovrstna semena lastnega pridelka in inozemska - Trte, sadna drevesa, razne cvetlične sadike, vrtnice, itd. — Poljedelski stroji in druge potrebščine
vošči vsem odjemavcem veselo veliko noč

TRGOVINA IN DELAVNICA ČEVLJEV

GEC ROJAN

Trg Tra i Rivi, 2 - Tel. 31-198
vošči vesele praznike

MLEKARNA

MARTELANC VIDA

TRST - Ul. Miramare, 50 Tel. 29-345

vošči vsem cenj. odjemavcem vesele praznike

PEKARNA

MARIJ ZAFRED

TRST - Campo Belvedere, 2 - Tel. 23-148

ZNANI TAPETNIK

PAHOR MARIJ

TRST - Ulica S. Anastasio, 12 - Tel. 61-218
Sprejema vsakovrstna naročila in popravila

MANUFAKTURNA TRGOVINA

Franc Stojan UdovičTRST - Trg Ponterosso, 5 - Tel. 29-686
Piazza vecchia, 2

Velika izbira vsakovrstnega blaga za moške in ženske, dežnih plaščev, kril terital, dežnikov in volnenih odevj po najnižjih cenah

TRGOVINA SANITARNIH PREDMETOV

MILAN ŠVAB-SOAVE

TRST - Ul. S. Giusto, 16 - Tel. 93-609

ZNANO AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE

KANOBEL MEDARD

TRST - Ul. Ippodromo 16 - Tel. 90-812

GOSLINA

NINI

TRST - Ul. Valdirivo, 32 - Tel. 38-915

Vošči cenjenim gostom
vesele velikonočne praznike

Želite dobro hrano in pijačo?

GOSTILNA

«AL GAMBERO» (Pri Raku)

TRST - Ul. Udine, 37 - Tel. 24-938

Vam bo gotovo ustregla

GOSTILNA

MARCELLO

TRST - Via Crispi, 33 - Telefon 50-289

URARNA IN ZLATARNA

ALOJZ SOSIČ

OPČINE - Narodna ulica, 44 - Tel. 221-641

TRGOVINA IN PEKARNA

ZORA ČOK

OPČINE, Narodna ulica, 61 Tel. 221-046

TRGOVINA JESTVIN

Josip Škabar

OPČINE, Narodna ulica, 42 Tel. 221-026

se vljudno priporoča svojim odjemalcem
tu in onkraj meje

TRGOVINA JESTVIN

GRUDEN JOSIP

DEVIN, 50 - Tel. 20-839

vošči vsem odjemalcem
vesele velikonočne praznike

RIBARNICA

PERTOT MARČELA

Trst - Barkovlje - Ul. Perarolo, 2 - Tel. 28-415

želi vsem vesele praznike!

MIRODILNICA

ČEKET

TRST - Ul. Solitario Tel. 95-442

želi vsem odjemalcem vesele praznike!

CALZOLERIA

FIorentINA

TRST - Ul. Tarabocchia, 2 - Tel. 96-536

Ima v zalogi vse vrste čevljev in gumi-
jastih copat za otroke, moške in ženske**VISTA**

TRST - Ul. Carducci, 15 - Tel. 29-656

Bogata izbira naočnikov, daljnogledov,

toplomerov in fotografskega materiala

GOSTILNA

EMILIJA SOSIČ - VREMEC

OPČINE - Narodna ulica, 65

Vesele velikonočne praznike

URARNA IN ZLATARNA

ANTON MALALAN

VESELE PRAZNIKE

TRGOVINA S ČEVLJI

MARCEL MALALANOPČINE - Proseška, 18 (Pri Cerkvi)
Telefon 221-465

ZALOGA STAVBNEGA MATERIALA

CELESTIN DANEU - DANIELI

OPČINE - Narodna ul., 77 Tel. 221-034

IMPORT-EXPORT

Motorji in kolesa

F. BRUNDULA

OPČINE, Narodna ul., 118 Tel. 221-022

Kolesa «WANDER», «BIANCHI», «LEGNANO»

TRGOVINA JESTVIN

BRAVIN

DEVIN Tel. 20-844

PEKARNA

LEGIŠA

SESLJAN, 41 Tel. 20-147

TRGOVINA JESTVIN

Alojz Jerkič

TRST - Str. Vecchia dell'Istria, 64 - Tel. 41-175

vsem svojim odjemalcem in prijateljem
želi vesele velikonočne praznike**Podjetje VLADO ŠVARA**Elektromehanična delavnica
za avtomobile in motocikle

TRST - Ulica Giulia, 28 - Tel. 96-742

Avgust Ščuka

TRGOVINA JESTVIN

TRST - Ul. Commerciale, 94 - Tel. 35-030

Vesele praznike

ZALOGA DRV IN PREMOGA

ANTON FLORIDAN

TRST - Ulica Ricci, 4 - Tel. 95-714

GOSTILNA

KOBOL (Jadran)TRST - Via dell'Industria, 16 (Sv. Jakob) -
Tel. 44-505

Vesele velikonočne praznike

JESTVINE

VIDAU

BANI - Tel. 221-387

MLEKARNA

DOLFIOPČINE - Narodna ul., 48 - Tel. 221-274
želi cenj. klientom vesele praznike**DRUŠTVENA PRODAJALNA****NA OPČINAH**

z. z. o. p.

OPČINE - Alpiska ulica, 85

Telefon 221-054

Zaloga vsakovrstnega stavbnega materiala

Daneu Alojzij

OPČINE - Proseška ul., 13 - Tel. 221-044

GOSTILNA

Friderik Legiša

MEDJA VAS

Telefon 20-842

K D O bo nabral največ točk?**5. Ugankarski natečaj 'NOVEGA LISTA' z nagradami**

Ker so ugankarji pokazali prejšnja leta veliko zanimanje za naše natečaje, smo z veseljem tudi letos razpisali naš že tradicionalni natečaj, peti po vrsti, z nagradami.

Letošnje tekmovanje se bo omejilo na samo sedanjo številko in tekma ne bo trajala več tednov kot prejšnja leta.

Kdo bo osvojil največ točk? Rešitve in izid bodo znani šele 16. aprila, ko jih bomo objavili v našem listu. Reševalce naprošamo, da nam pošljejo svoje rešitve najkasneje do 11. aprila, in sicer na naslov: **Uredništvo Novega lista (5. ugankarski natečaj), Trst, Casella postale 431.**

IZPOLNJEVANKA
(20 točk)

Druge debeleješe navpičnice: 1. kraljevina v Južni Aziji, 2. strašna prikazen, 3. kraj, ki je zrasel z Novo Gorico, 4. voda z ostanki hrane, 5. moški potomci, 6. vest.

Od prve debeleješe navpičnice do konca lika: 1. igralec hazardne igre s kockami, 2. škotska vladarska rodbina, ki je vladala tudi na Angleskem, 3. prebivavec pokrajine v Vietnamu, 4. ime slovenskega slovničarja Kopitarja, 5. rojstni kraj Otona Zupančiča, 6. naš največji dramatik.

Med debelejšima navpičnicama, na poljih s krogi in na poljih s kvadrati dobiš tri slovenska mesta.

POISCI VSILJIVCA
(10 točk)

HRUSKA — LIMONA — BRESKEV
JESENICE — ZAGREB — REKA
TONA — GRAM — URA
TROBENTA — BOBEN — PISCALKA
PUSKA — TOP — LOK
JELEN — LISJAK — ZAJEC
LETALO — AVTO — HELIKOPTER
CANKAR — ZUPANČIČ — NAZOR
MOJCA — ANDREJ — ALENKA

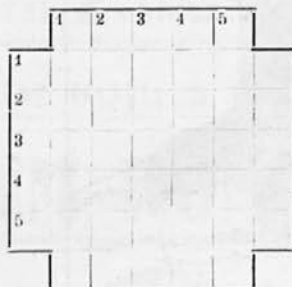
V vsaki od zgornjih trojic besed poišči eno, ki se v nečem bistveno loči od drugih dveh. Začetnice izločenih besed, brane po vrsti, dajo mesto v Sloveniji

ZALOGA GORIVA NA DROBNO
IN NA DEBELO

Vetrik Ivan

UVOZ - IZVOZ

GORICA, Ulica Lantieri 5 Tel. 25-27

MAGIČNI KVADRAT
(15 točk)

Vodoravno in navpično: 1. jurist, 2. mesna delikatesa, testenica, 3. samojedni stroj, 4. slabokrvnost, 5. najštevilnejši narod na svetu.

ISKALNICA
(5 točk)

BRKONJA — SLOVENEK — KOZAREC — POSADKA — STORKLJAČ.

V vsaki od zgornjih besed poišči po eno žival. Začetnice teh najdenih živali, brane po vrsti navzdol, dajo domačo žival.

IZREK
(10 točk)

UMOR — SALAJ — EMU — OST — KVAR — JENA — MAZAC — LOVEC — KAN — NEPAL — ČELO — VEKA — ZAMORKA — LOJ.

Prečrtaj v vsaki besedi po eno črko, da bodo dale preostale neko misel.

POSETNIČICE
(15 točk)

JERA S. POTISK
ANKA MENEK
KARLI EKERT

Uganite njihove poklice.

NOVE BESEDE
(15 točk)

SIRCEK — REZENJ — PLAMEN — SLAVKA
— LOSICA — SKOPJE — SMARJA — ZVEZEK
— STANJE — POLICA — VRETJE.

Vsaki od zgoraj navedenih besed spremeni drugo črko, tako da dobiš nove besede znanega pomena. Potem preberi po vrsti navzdol nove črke, da dobiš naslovnega junaka povesti Frana Levstika.

PREMESAJ ČRKE
(10 točk)

T začel je jesti **PISKO**
zraven vino pil na eks
vendar se je izkazalo
da ni piška, temveč keks.

NAPREJ — NAZAJ
(5 točk)

Sadna pijača, brana nazaj
žvižga in poje, da je kaj.

*Katoliška knjigarna*GORICA - TRAVNIK
Piazza Vittoria

PAPIRNICA

KNJIGARNA

DEVOCIANALIJE

Na drobno in debelo - Bogata izbira

GOSTILNA
LEGIŠA

CEROVLJE - Tel. 20-176

TRGOVINA JESTVIN
ZDRAVKO KANTE

PROSEK - Tel. 221-527

GOSTILNA
DOLENC

Prosek-Deviniščina, 3 - Tel. 221-319

GOSTILNA IN MESNICA
PETAROS

BORŠT, 60 - Tel. 97 651

želi srečno veliko noč

GOSTILNA
URDIH

MAVHINJE, 23 - Tel. 20-153

želi veselo veliko noč vsem gostom
in prijateljem!TRGOVINA ELEKTRIČNIH PREDMETOV
MIRO FRANČEŠKIN

NABREŽINA CENTER - Tel. 20-238

GOSTILNA
KRIŽMAN

VELIKI REPEN - Tel. 221-361

vošči prijateljem veselo veliko noč

GOSTILNA
GUŠTIN

ZGONIK - Telefon 22-51-02

TRGOVINA JESTVIN
DANILO KOS

MAČKOVLJE 25 - Tel. 97-620

vošči vsem odjemavcem in prijateljem

JESTVINE
JOSIP JERJAN

DOLINA št. 69 Tel. 97-621

vošči cenjenim odjemalcem
veselo veliko noč

PODJETJE ČUK GORICA

Trg Cavour, 9 Tel. 36-36

Corso Verdi, 54 Tel. 21-60

VINOAGRARIAVSE ZA NJIVO, TRTO, TRAVNIK,
ZA HRAM, HLEV IN POLJE

GORICA - Piazza Vittoria, Travnik 4

Telefon 53-95

KMEČKA BANKA

Ustanovljena leta 1909

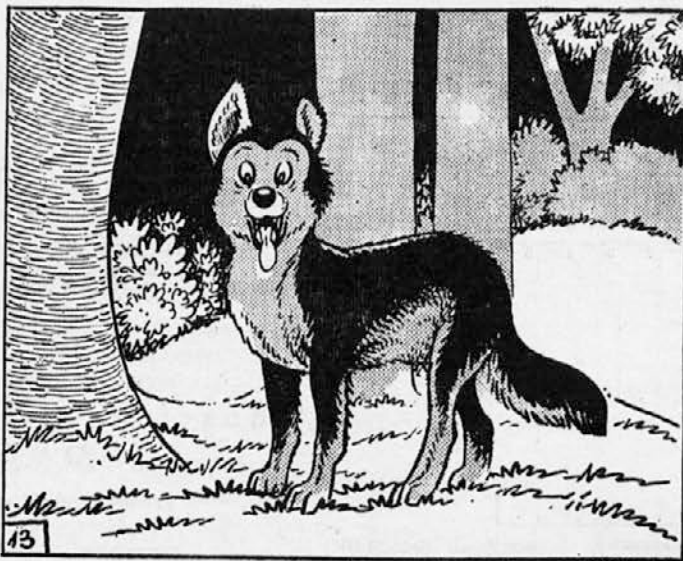
GORICA - ULICA MORELLI, 14
Telefon šte. 22-06

ZA
NAŠE
NAJMLAJŠE

3

B
A
R
E
E
E

Po povesti
O. Curwooda
riše
Miki Muster

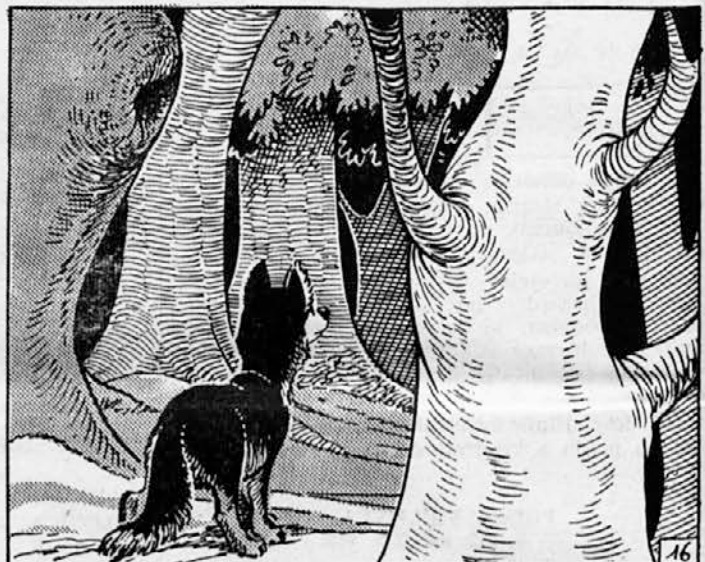
13. Čeprav je imel Baree volčjo vzgojo, je postajal iz dneva v dan bolj podoben psu. Iz njegove temne dlake se je na prsih svetlikala bela zvezda in tudi desno uho je imel belo obrobljeno. Le dolg, košat rep in kratka, ravna ušesa so razodevala njegovo volčjo kri. Kadar se je dvignil in zravnal, je bil na las podoben vprežnemu psu.

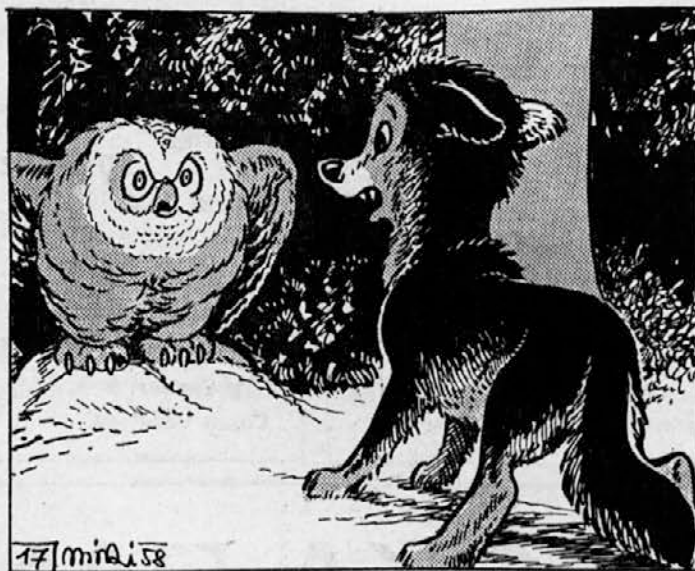
14. Vendar je tudi njegova volčja kri velikokrat spregovorila. Mesečne noči so ga vabile z neznano silo. Komaj dva meseca mu je bilo, ko je v čudoviti poletni noči sedel na zadnji nogi in zatulil. To je bilo zavijanje pravega volka. Trenutek pozneje pa je Baree stekel h Kazanu in pomahal z repom, kakor da se opravičuje kot pravi pes.

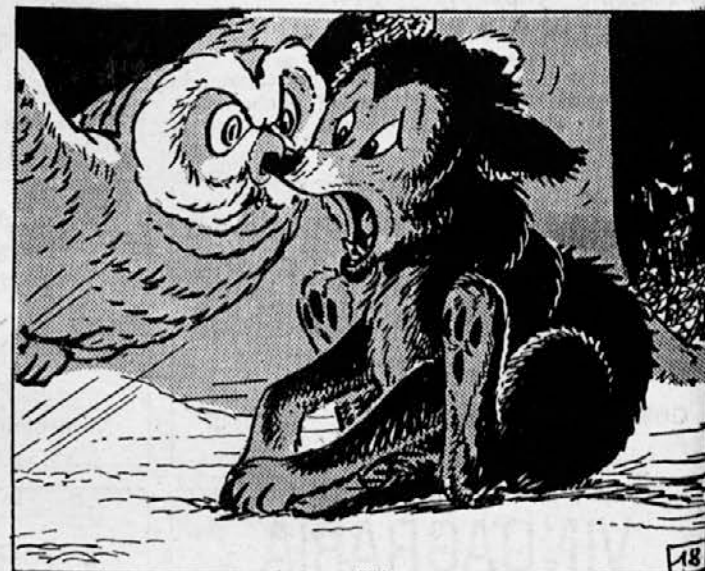
15. Za ovinkom je ob potoku, ki je tekel v bližini votline, raslo staro, votlo drevo, ki mu je strela razklala vrh. Kolikokrat je Baree med svojimi igrami stekel do starega drevesa in ga radovedno opazoval. Ni vedel, da bo stanovalka tega čudnega drevesa, stara velika snežna sova Oohoomisewa, kmalu posegla v njegovo življenje in ga spremenila.

16. Zgodilo se je tisto noč, ko je gozd s svojimi skrivnostmi Bareeja tako vabil, da je pozabil na votlino, na Sivo in na Kazana. Previdno se je oddaljeval od doma in prestrezal v ušesa vabljuje gozdne šume. Noge so mu zabrodile iz trave na mehko preprogo mahu in smrekovih iglic. Kako prijetno je bilo neslišno stopati po žametnem gozdu!

17. In prav sredi vseh lepot in vabljivosti je Bareeja pričakovala pošast! Sovo ni bila večja kot Baree, še za dve tretjini manjša je bila. Baree pa se je prestrašil. Zdelo se mu je, da ga pričakuje pošast, ki ima samo glavo in oči. Kaj takega še nikoli ni videl. Za minuto je obstal in napeto opazoval sovo, ki je vedno bolj sršila perje.

18. Borba je bila nenavadna, saj volkovi nikoli ne napadajo sov, a bila je neizbežna. Sovo je prva napadla. S kljunom je kot z žarečimi kleščami zagrabila nežni vršiček Bareejevega nosu. Ob tem je tenko, presunljivo sikala. Baree je kratko zalajal ob bolečine, potem pa se je začel zvijati in premetavati, da bi se rešil strašnih klešč na nosu.